19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލި ސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
އިޤްތި ޞ ދީ ކޮ މިޓީ ގެ ފަނަރަ ވަނަ ބައްދަލުވުން
22 އޮގަސްޓު 2019
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮމިޓީކުރ ކޮޓަރި)1
ފެށުނު ގަޑި: 16:00

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 15 ވަނަ ބައްދަލުވުން ފަށާނަން. މިއަދު އެޖެންޑާކުރެވިފައި މި އޮތީ ޓެކްސްނެގުމާ
ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެ ގެނައުމުގެ ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް
އިކޮނޮމިކު ޑި ވެލޮމަންޓުގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރުން. މި ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން ތި ބޭފުޅުން ކުރައްވަން ހުރި ސުވާލުތައް
އިއްޒަތްތެރި ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ދެ މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުންނާ ކުރުމަށް ބޭއްވެ ބައްދަލުވުމެއް. ދެން އަޅުގަނޑު
ފެށުމުގެ ކުރިން ދަންނަވައިލާނަން ވަޑައިގެން ތިއްބެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަންފުޅުތައް. އެގޮތުން، މާފަންނު
މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު، މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ،
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ރަޝީދު، ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު، ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު، ނިލަންދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު، އަދި އަޅުގަނޑު ، އަލިފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު
ރަޝީދު ޙުސައިން. އަޅުގަނޑު މި ހިސާބުން ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ދެ މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުންނަށް މި ހޯލަށް ވަންނަން
ސެކްރެޓޭރިއެޓުގައި ދަންނަވާނަން. (ވަގުތު ކޮޅަކަށްފަހު) މިހާރު ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ޝިޔާމް ކޮމިޓީއާ ގުޅިވަޑައިގެންފި. (ވަގުތު ކޮޅަކަށްފަހު) ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ފަށާނަން.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ބައްދަލުކޮށްލީ ތި ބޭފުޅުންނާ ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނު، މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު
ގެނައުމުގެ ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގައި މި ބިލު ދިރާސާކުރަމުންގެންދާއިރު
ކޮށްލަން ހުރި ބައެއް ސުވާލުތައް ހުރުމާއެކު، ތި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން އެ ސުވާލުތަކަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތުތައް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުން ފުޅުވާތީ އެ ބޭނުމުގައި. އެގޮތުން، މިއަދު މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވަޑައިގަންނަވަނީ
މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކު ޑިވެލޮޕްމަންޓުގެ ފަރާތުން އަލްފާޟިލާ މަރިޔަމް ވިސާމް، އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު
އިފްތިހާރު، އަލްއުސްތާޛު ޢަލީ ޝުޖާޢު. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވަޑައިގަންނަވަނީ ،
އަލްފާޟިލް އިސްމާޢީލް ޢަލީމަނިކު، އަލްއުސްތާޛު މަރިޔަމް ޝަވާދީ ޢަބްދުاله، އަލްފާޟިލް އަރުޝަދު ޖަމީލް. ދެން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވަޑައިގަންނަވަނީ، ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރު
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު، މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ރިޟާ، ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު، ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު، ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާ ހީމް ނާޒިލް، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު، ނައިފަރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިޔާމް، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު ލްމުޙްސިން
1

ޙަމީދު، އަދި އަޅުގަނޑު ، އަލިފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން. އަޅުގަނޑު މި ހިސާބުން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ސުވާލުތަކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަތީ
ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރު، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ . އަޅުގަނޑު ވަރަށް ކުރުކޮށް ދަންނަވައިލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! މީރާގެ ބެލެނިވެރިއެއް
ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މި ވަގުތު. މަޖިލީހަށް ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ،
ކޮންކޮން މައްސަލައެއްތޯ؟ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުމިއްޔާ މީރާގެ ބޯޑު އެއްކޮށް ބަދަލުވެސް ކޮށްދެވިދާނެ ހަމަ
24 ގަޑިއިރު ތެރޭގައި ވެސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތު އެބައޮތް. އަޅު ގަނޑު ސުވާލުއުފެދެނީ ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީއަށް ކޮންކަމެއް ނުކުރެވި ގެންތޯއޭ މި ބިލަށް ބަދަލުގެންނަން މި އުޅެނީ؟ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި
އޮންނަނީ، ޓެކްސް ނެގުމަކީ ސަރުކާރުގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީގެ މުހިންމު ބަޔަކަށްވީ ނަމަވެސް، މިހާރު މީރާ ބޯޑުން
ނިންމާ އެއްވެސް ކަމެއްގައި ސަރުކާރު ބަހެއް ނޯވެއޭ. ދައުލަތުގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީއަކީ ދައުލަތުން ކަނޑައަޅާ ކަމެއް.
ސަރުކާރަކުން ނޫން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަޖެޓު ފާސްކުރަނީ. ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ބިނާވެގެންވަނީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މައްޗަށް. ކީއްވެގެންތޯ ސަރުކާރުގެ ނަން އަންނަންވީ ސުވާލަކީ؟ މި ސުވާލުތަކަށް ސާފު ޖަވާބު އަޅުގަނޑު
ބޭނުން އިނގޭތޯ. ދެން މީގެއިތުރުން މިނިސްޓަރުގެ ލަފާގެ މަތީން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މީހުން ޢައްޔަންކުރާ
ހިސާބަށް ދިޔައީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އެއީ ވެސް އުފެދޭ ސުވާލެއް. މުސްތަޤިއްލުކޮށް ރާއްޖޭގައި ތިންބާރު ބާއްވަން
ބޭނުންފުޅުނުވަނީތޯ؟ އެއީ ވެސް ކުރެވޭ ސުވާލެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ތި ބޭފުޅުން ވަރަށް
ސާފުކޮށް، މިއީ 2011 ވަނަ އަހަރު ރައީސް ނަޝީދު އެކުލަވައިލި ބިލެއް. އޭރުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ފާސްކޮށްފައި، ދައުލަތަށް ލިބޭ އެންމެ ގިނަ އާމްދަނީ؛ ޖީ.އެސް.ޓީ އެއީ ރައްޔިތުން ހަވާލުކުރާ އަމާނާތެއް. އެ
ބަލަހައްޓާ ފަރާތް އެއީ މީރާއަކީ. ވިޔަފާރިވެރިޔާއެ އް ނޫން ދެނީކީ. ރައްޔިތުން އެއްޗެހި ގަނެފައި އެ މީހުންނަށް ލިބޭ،
އެ މީހުން އަތުން ނަގާ ސަރވިސް ޗާޖުންނާއި އެކި ގޮތްގޮތުން ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ރައްޔިތުންނަށް
ފޯރުކޮށްދެމުންދަނީ އެކި ކަންތައްތަކުގައި މުސާރަތަކާ އެކީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު މި ކޮމިޓީގެ
ކަންބޮޑުވުމެއް އެބައޮތް. މި ގޮތަށް ބަދަލުވެގެން ގޮސްފިނަމަ، ސަރުކާރުގެ މުޅި ބެލުމުގެ ދަށަށް، މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަ އެބަ ކުރެވޭ ދާދި ފަހުންވެސް ސަރކިއުލާއެއް 2011 ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން؛ ރައީސް ނަޝީދު އެކުލަވައިލި ސަރކި އުލާއަށް ބަދަލުގެނެސް، ސަރުކާރަށް، މީރާއަށް ދައްކަންޖެހޭ ވަރަށް
ގިނަގުނަ ފައިސާތައް ދެއް ކުމަށް ބަދަލު އަންނަ ކޮންޓްރެކްޓުތަކަށް ބަދަލުގެނެއްސަ އެބަހުރި. އެ ސަރކިއުލާ
އުވަ އިލާފައި ވޭ. 2011 ވަނަ އަހަރުގެ ސަރކިއުލާއެ އް ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި އެކުލަވައިލި ސަރކިއުލާއަކަށް
2

ބަދަލުގެނެސް ވަރަށް ފަހުން، 2019 ވަނަ އަހަރު ސަރކިއު ލާއެއް އެކުލަ ވައިލުމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ
ވަރަށް ބައި ވަރު އާމްދަނީ މަދުވަމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ސާފުކޮށް ތި ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގައި މި ވާ
ގޮތް ބަޔާންކޮށްދީ، ރައްޔިތުންނަށް ހާމަކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަމުން ގެންދާނަން
ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުގައި އެ ބޭ ފުޅުން ބޭނުންފުޅުވާ ކޮންމެ ސުވާލެއް ކުރެއްވުމަށް ދެ މިނެޓު. ދެން ފޮލޯއަޕް އެއް
ސުވާލަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް އެ ފުރުޞަތުގެ ތެރޭގައި އަރުވާފައި ދެން ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގަތީމަ
އެ ފުރުޞަތު އަރުވަމުންދާނަން. ހަމަ އެގޮތަށް ޖަވާބުދެއްވުމުގައި ވީހާވެސް ކުރުކޮށް، ކުރެއްވި ސުވާލަށް
ޖަވާބުދެއްވޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. އެގޮތުން ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑު މި އަރުވަނީ
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ކުރެއްވި ސުވާލުތަކާ ގުޅޭ
ގޮތުން ފެނިވަޑަ އިގަންނަވާ ގޮތެއް ދަންނަވަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޯ ފިނޭންސް އިސްމާޢީލް ޢަލީމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދެންމެ ފާހަގަކުރެއްވި އިޝޫގައި ފިސްކަލް ޕޮލިސީ، ސަރުކާރުގެ ފިސް ކަލް ޕޮލިސީގެ
މެއިން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު މީރާގެ ބޯޑު ސްޓްރަކްޗަރވެފައި އޮ ންނަ ގޮތުން އެއީ ވަރަށް
ބޮޑު ރޯލެއް ފިސްކަލް ޕޮލިސީގައި މީރާގެ ފަރާތުން ފިނޭންސްގެ ބައިވެރިވުމެއް ނެތި އެބަ ކުރިއަށްގެންދަވާ.
އެހެންވީމާ، މިކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ދިރާސާތަކެއްކޮށް ، މީގައި ހުރި އިޝޫތަކާއި ކުރިންވެސް
މިކަމުގައި ޓެކްސް ރިފޯމުގައި އުޅުއްވި އެ ކްސްޕަރޓެއް އަރުޝަދު. އެހެންވީމާ، މިއާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން
ހަނދާފައި ހުރި މީގެ ރެޝަނަލާއި އަޅުގަނޑު ރިކުއެސްޓުކުރާނަން އަރުޝަދަށް އޭގެ ބޭސި ސް ކިޔައިދޭން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ފެށީ، އަދި މިއީ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށްވުރެ ކުރިން
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިކޮނޮމިކު މިނިސްޓްރީން ޓެކްސް ރިފޯ މް ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުއްވީ. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ރިޔާސީ ކަންތައްތަކުގައި އުޅުއްވިއިރު ވެސް ދިމާވެފައި ހުރި ޝަކުވާތަކާ އެކީގައި ވަރަށް އަވަހަށް އެ ކަންތައްތައް
ބަދަލުކުރެއްވުމަށް އުފެއްދުނު ކޮމިޓީއެއް. ދެން އޭގައި ލިބުނު ޝަކުވާތަކާއި ހުރިހާ އެއްޗެ އްސަކަށް އަލިއަޅުވަ އި
ބަލާއިރު މީރާގެ ބޯޑު މީރާގެ ދަށުން ހިނގާ ތަނެއް ގޮތަށް އޮންނާތީވެ، އެ ޝަކުވާ އެން މެ ބޮޑަށް އައީ އިނގޭތޯ.
3

އާދެ! ތި ވިދާޅުވީ ރަނގަޅު ވާހަކައެއް އިނ ގޭތޯ. ގާނޫނުގައި އޮންނަ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ، މީރާގެ ބޯޑަކީ ވެސް، މީރާގެ
މައްޗަށް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އެކަމަކު، އޭރުގައި ގާނޫނު ފަރުމާކުރެވިފައި އޮތް ގޮތުން، މީރާގެ ކޮމިޝަނަރއާ އި
ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް ހިމެނޭ ގޮތަށް އޮންނަނީ. ދެން އޭގެތެރެ އިން ޗެއަރއެއް ހޮ ވަން މި އޮންނަނީ އިނގޭތޯ.
ދެން މިހެން އޮންނައިރު ވާ ގޮތަކީ، އިންފުލުއެންސާ އެކީގަ އި މީރާގެ ބޭފުޅުން އޭގެ ޗެއަރއަށްވެ ، ދެން އެ ބޯޑު
އެތަނުގެ ދަށަށް ގޮސްގެން ބޯޑުގެ ހަމަ އިންޑިޕެންޑެންސް މީރާގެ އެގްޒެކެޓިވުން ވަކި ވެ، އޮންނަނީ އެއްކޮށް މީރާގެ
އެގްޒެކެޓިވްގެ ދަށުން ހިނގާ ތަނެއް ގޮތަށް އޮތީމަ ބޯޑުގެ އިންޑިޕެންޑެންސެ އް ނޯވޭ. މީރާ ޖަވާބުދާރީކުރު ވުމަކަށް
ބޯޑުގަ އި އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މީގައި ދިރާސާކުރަން ބަލާއިރު، ރާއްޖެއަކީ މި
ޓެކްސް އޮތޯރިޓީ އެންމެ އިންޑިޕެންޑެންޓު، އޮޓޮނޮމަސް ، ވަކިން އޮންނަ ޤައުމުތަކުގެ ރާއްޖެއަކީ އެންމެ ކުރީގައި އުޅޭ
އެއް ޤަ އުމު އިނގޭތޯ. ރާއްޖެހާ އިންޑިޕެންޑެންޓުކޮށް ޓެކްސް އޮތޯރިޓީއެއް އޮންނަ ޤަ އުމެއް ދުނިޔޭގައި މަދުވާނެ. ގިނަ
ތަންތަނުގައި އޮންނާނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ދަށުގައި ނުވަތަ ހުންނާނެ އޭގަ އި މިދެންނެވިހެން ބޯޑުގައި
ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ އިންވޯލްމަންޓެއް ނުވަތަ އެކި މެކޭނިޒަމް ގެނެސްފައި ހުރޭ. އެކަމަކު،
ރާއްޖެއަކީ ހަމަ މިދެންނެވިހެން އޭގެ މިސާލެއް ގޮތަށް އޮތީ ފާހަގަކުރެވިފަ. ދެން އޭގައި ވަރަށް ރަނގަޅު
ކަންތައްތަކެއް ވެސް އެކުލެވިގެންދިޔަ. ދެން އެހެން ތަންތަނުން އޭގެ މިސާލު ނަގައިގެން މީރާ އޮތީ ފުދޭވަރަކަށް
ރަނގަޅު އެސްޓަބްލިޝްމަންޓެއް ގޮތަށް ގާ އިމުކުރެވިފަ. އެކަމަކު، މި ދެންނެވިހެން އެ ދެ ބައި، ބޯޑަށް މީރާގެ
އެގް ޒެކެޓިވް ޒިންމާދާރުނުކުރެވޭތީ އަޅުގަނޑުމެން ބެލިބެލުމުގައި ދެން މި ފެންނަނީ، ކޮންމެގޮތެއްވި ޔަސް
އިންޑިޕެންޑެންޓުކުރަން އެބަޖެހެއޭ. ޖެހޭއިރު، ފިސްކަލް ޕޮލިސީއާ ގުޅުންހުރި ކަމެކޭ. ފިސްކަލް ޕޮލިސީ
ޑްރައި ވަރުކުރަން ފިނޭންސްގަ އި އޮންނަ، އެ ވިދާޅުވިހެން ފިނޭންންސްގެ ދަށުން ހިނގާ ކަމަކަށް ވާތީ ފިނޭންސްގެ
އިންވޯލްމަންޓް ވަރަށް މުހިންމޭ އޭގައި. ދެން އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާހަކަދެއްކެވުމުގައި މީރާގެ ބޯޑު، މިހާރު
ދެން ގާނޫނަކީ ގިނަ ފަހަރަށް ފުރަތަމަ ވީހާވެސް ސިމްޕަލްކޮށް ލިޔެ ވޭތޯ ބަލާ އެއްޗެއް. އެކަމަކު، ގާނޫނު އެގޮތަށް
ލިޔެވިފައި އޮންނަ ގޮތަށް ނުހިނގަން ފެށީމާ އޭތި ޑީޓެއިލްކޮށް، އޭތި ޖެހޭ އެއަށް އޭގެ ތަފްސީލުތައް ގެނެސްގެން
އެނޫން ގޮތަކަށް ނުހިނގާ ގޮތް ހަދަން. އެހެންވުމާއެކީގަ އި އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާ ވެސް މިއަށް ބަދަލުތައް މި
ގެނައީ. ދެން މިއާއެކީގަ އި އި ކޮނޮމިކު ޑިވެލޮޕްމަންޓު މިނިސްޓްރީން އެ ބޭފުޅުންގެ ވެސް، އެ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް
ބައިވަރު ޝަކު ވާތައް އެބަ އާދޭ ޓެކްސް ދައްކާ ފަރާތްތަކުން. ޚާއްޞަކޮށް ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކުން.
އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވޭ އެ ބޭފުޅުންގެ ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ރެ ޕްރެޒެންޓޭޝަނެއް ވެސް
ކޮންމެވެސް ވަރެއް އޮންނަން އޭގެތެރޭގައި. މިސާލަކަށް ރައީސް ހުށަހަޅުއްވާ ފަސް މެންބަރުން ނުވަތަ އިތުރު ގޮތަށް
ވިޔަސް ވެސް. އެހެންވީމާ، އެއާއެކީގަ އި އަޅު ގަނޑުމެން އަދި މިހާރު އޮންނާނެ ފަހުން މިކޮޅަށް ވެސް ކޮންމެވެސް
ވަރެއްގެ އިންޑިކޭޝަނެއް ދީފަ އި އަ ޅުގަނޑުމެން އެޑްކުރަން ބޭނުންވިއޭ މި ބޯޑަށް އަދި މި ދެންނެވިހެން ފިނޭންސްގެ
4

އިތުރުން އިކޮނޮމިކު ސެކްޓަރ އަދި ޚާއްޞަކޮށް އެސް.އެމް. އީ ރިޕްރެޒެންޓުކުރާނެ އެކަކު އިނުން. ދެން އޭގެއިތުރަށް
ތިއްބަވާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަކީ އެހެން ގޮތްގޮތުން ހަމަ އިންޑިޕެންޑެންޓް، މި ދެންނެވީ ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައި. މިއީ
ވެސް އިންޑިޕެންޑެންޓު ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައި އިންނެވޭނެ. އެކަމަކު، މިއީ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މިކަމުގެ ތެރެއިން
އެސް.އެމް.އީ ސެކްޓަރ ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުން އަންނަ ބޭފުޅެއް ވެސް އިންނެވުން. މިއީ ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އޭގަ އި
ރެޝަނަލަކީ އިނގޭތޯ. ތެންކި އޫ .
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފިސްކަލް ޕޮލިސީ ކިހާ މިންވަރަކަށްތޯ، ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރު އިސްމާޢީލް ޢަލީމަނިކު ދެއްތޯ. ފިސްކަލް ޕޮލިސީގެ
ކޮންދާއިރާއެއްގަ އި ކޮންމިންވަރަކަށްތޯ މީރާއިން ވަދެގެންއުޅޭ ވާހަކަ ތި ވިދާޅު ވަނީ؟ އެ ދާ އިރާއެއް ފާހަގަކޮށްދެއްވާ!
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޯ ފިނޭންސް އިސްމާޢީލް ޢަލީމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީގައި އެ ބަ އި، ޕޮލިސީ ޑިސިޝަންތައް، އާމްދަނީއާ ގުޅޭ މީރާއިން އެބަ ނެރުއްވާ ކޮންސަލްޓުނުކުރަ އްވާ.
އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ؛ އަރުޝަދު ފާހަގަކުރެއްވިހެން އެއްބައި ޤައުމުތަކުގައި މިކަހަލަ ކުދި، މިސާލަކަށް މޮރިޝަސް
ވިޔަސް ، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި އޮންނަ އެންޓިޓީއެއް ކަހަލަ ގޮތަކަށް މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، ނެރުއްވާ
އެއްބައި ސަރކިއުލާތަކާ އި، ނެރުއްވާ އެއްބައި ސަރކިއުލާތައް ކޮންސަލްޓުނުކުރައްވާ ނެރޭތީ އެއިން އާމްދަނީއަށް
އިމްޕެކްޓު އަންނަ ކަހަލަ އެއްބަ އި ކަންތައްތައް ދިމާވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު އޮޅުންފިލުވާލަން ބޭނުންވާ ސުވާލަކީ، މިހާރު އިސްތިޢުނާފުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި
ކުރީގަ އި މި އޮންނަނީ % 100 ދެއް ކުމަށްފަހު ކުރެވޭ ގޮތަށް. މިހާރު ދެން ތި ބޭފުޅުން މި ގާނޫނަށް ގެންނަ
5

އިޞްލާޙުގަ އި މި އޮންނަނީ 30%. މިހެންވުމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ބައެ އް
ވިޔަފާރިވެރިންނަށް މީގެން ލިބޭ އެޑްވާންޓޭޖެއް ހަމަ އެބައޮތް. އެއީ 100% ނުދައްކާ 30% ދައްކައި ގެން މިކަން
ދިގުދަންމާލައިގެން ނުދައްކާ ތިބެ، ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާތަކެއް ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވަންދެން ނުލިބި ހުރުމުގެ
ކަންބޮޑުވުންތަ އް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހަމަ އޮންނާނެހެން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ، މީތި ކެޓަގަރައި ޒުކޮށްލާފައި،
ވިޔަފާ ވެރިންގެ؛ މީރާގައި އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ތިބޭނެ ވިޔަފާރިވެރިން ކެޓެގަރައިޒުކޮށްފަ. މެދު ފަންތި،
މަތީ ފަންތި، ދަށް ފަންތި. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، ވިޔަފާރިވެރިން ގެ ނިސްބަތުން މީތި ތި ބޭފުޅުން ކަނޑައަޅާފަ އި، މިގޮތަށް
ނުބޭއްވީ ކީވެގެންތޯ؟ އެއީ މި ބުނާހެން އެހެންވެއްޖެއްޔާ ، ބޮޑެތި ވިޔަފާރިވެރިން ހަމަ ބޮޑެތި އަދަދުތަކުން ނުދައްކާ ،
ޓެކްސް ނުދައްކާ ކުލެއިމްކުރަން މި 30% އެކަނި ދައް ކާލައިގެން ތިބުމުގެ ފުރުޞަތު، ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވަންދެން
ތިބުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މާއްދާ މި އޮތް ގޮތުން އޮންނާނެހެން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، ވިޔަފާވެރިންގެ
އެއީ ކޮންފަންތިއެއް ؛ މަތީ ފަންތީގެ، މެދު ފަންތީގެ، ކުދި ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް އެކި އަދަދުތައް ޕަސަންޓު
ކަނޑައެޅުގައި ތި ބޭޅުން ނުވި ސްނީ ކީއްވެގެންތޯ އޭ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެންމެ ބޮޑަށް ޝަކުވާތަކުގެ ތެރެއިން އައި އެއް ޝަކުވާ އެއީ، އެކްސެސް ޓު ޖަސްޓިސް. މީރާގަ އި ދިމާވާ
ދަތިތަކާއި އެ މީހުންނާ އެއްބަސްނުވެވޭ ހާލަތުގައި އެ މީހުންނަށް ނޯވެއޭ އޮބްޖެކްޓުކޮށްފައި، އަދި އެޕީލްކޮށް، އަދި
މީގައި ޖަސްޓިސް ލިބޭނެ މެކޭނިޒަމް އޮންނަނީ ވަރަށް ހަނިވެފައޭ % 100 އެއްކޮށް ދައްކައިގެން ދިއުން. ރަނގަޅު
ވާހަކައެއް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން އެހާ ބޮޑު ފުރުޞަތެއް އޮތިއްޔާމުން ބައެއް މީސްމީހުން އުޅޭނެ
ހަމަ އޭގެ އެޑްވާންޓޭޖު ނަގަން އިނގޭތޯ. ދެން މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ވާހަކަދެއްކިން މިނިސްޓްރީ އޮފް
އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓާ ވެސް. އެ ބޭފުޅުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދިލެއް ވުމެއް މިއީ ފަސޭހަވުން. ޓެކްސް ދައްކާ
ފަރާތްތަކަށް އޮބްޖެކްޓްކޮށްފައި އެޕީލްކުރާނެ ޕްރޮސެސްތަކަށް ދިއުން. ދެން މީގައި ތިވިދާޅުވިހެން އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށް ވިސްނިން، މިސާލަކަށް އެކި ފަންތިއަކަށް ބަހައި، އެކި ކެޓަގަރީތަކަށް ބަހަން. ދެން އެއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އެއްގޮތަކުން ފަސޭހަވާނެ ގޮތެއްހެން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަނޑިވަޅުގައި ބެހުމާއި، އޭގެން ކުރާނެ އަސަރާ
އެއްޗެހި މުޅިން ދެނެނުގަނެވޭތީ، ހުރިހާ އެންމެނަށް ވެސް އެއް އުސޫލުތަކެ އް ކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުން މި ވަގުތު މިހެން
މި އޮތީ އިނގޭތޯ. ދެން މީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، މިހާރު އެޕީލަށް ގޮއްސަ ވެސް ފައިންއާ އެއްޗެހި
6

ނުދައްކާ ކަމަށް، ޓެކްސް އިން އެއްކިބާވުމަށް ކުރާ ކަމެއް ކަމަށް ވަންޏާ އަދި އަންނާނެ، ޓެކްސް އެ ވޮއި ޑެންސް
ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި ޓެކްސް އެވޮއިޑެންސް ބައި އަންނާނެ. އައިސްގެން މީރާއަށް އަދި އިތު ރު ފިޔަވަޅު ވެސް އެޅޭނެ.
ދެން އޭގެއިތުރުން ވެސް ފައި ން ވެސް ވަމުންދާނީ. އެހެންވީމާ، އެއާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ވިސްނައި؛ އެކަމަކު އެ
ވަގުތެއްގެ ކޭޝް ފްލޯ މެނޭޖު ކުރުމަށް ބައެއް މީސްމީހުން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ވިސްނަމުން ހިނގައިދާނެ. ދެން
އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ވީހާވެސް އަދަދު ކުޑަ ކުރެވޭ އެންމެ ކުޑައެ އް މިހާރު މި އޮތީ ކޮށްފަ. އެހެން ޤައުމުތަކަށް
ބެލިކަމުގައި ވިޔަ ސް ވެސް ހަމަ 30% އެއީ ދެން؛ އާ އްމުކޮށް ހުންނަނީ 30% ،50 ،70 އެހާކަށްހާވަރެއް
ދައްކާފައި އެޕީލްކުރެވޭނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ދެން. އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މީގައި އެމް.އީ.ޑީން ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
އެއްޗެއް ވިދާޅުވެލެއްވުން ވަރަށް ރަނގަޅުހެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އަރުޝަދު ޖަމީލް. އާދެ! އެމް.އީ.ޑީން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުންވެލަ އްވަންޏާ ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ރެޖިސްޓަރ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސްލު؛ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ދިރާސާތަކެއް ކުރިން. އޭގެތެރޭ ގައި
ހަމައެކަނި މާލޭގައި ގާއިމުވެގެން ހުންނަ ވިޔަފާރިތަކެއް ނޫން. އަތޮޅުތެރެއިން ވެސް ޓެކްސްއާ ގުޅުންހުރި ޝަކުވާތައް
މިނިސްޓްރީއާ ހިއްސާކުރަން އެދުނިން އިނގޭތޯ. ދެން ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ،
ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގެ މަސައްކަތްތައް ބަލަ އިލާއިރު ގައި މިދަންނަވާ ސަތޭކައިން ސަތޭކަ ދައްކާފައި މައްސަލަ
ހުށަހެޅުމުގެ ނިޒާމެއް އޮތީމާ، އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ވިޔަފާރިކު ރާ ފަރާތަށް އޭގަ އި ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް އެބަވޭ.
ފައިސާ ދެއްކުމަށްފަހު އެއީ އަނެއްކާވެސް ރީފަންޑުކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ވެސް އޮތް ފައިސާއެއް ނޫން އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ގެ ވިސްނުމަކަށްވީ ، އިޤްތިޞާދީ ނަޒަރަކުން ބަލާއިރުގައި ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތަށް ވަކި
އަދަދެއް ދައް ކާފައި ކުރިއަށް ގޮސް ގެން މުޅި މައްސަލަ ނިމުނީމާ، އިތުރަށް ދައުލަތަށް ދައްކަންޖެހޭ އެއްޗެއް
ދައްކަންޖެހޭ ކަމަށް ވަންޏާ ދެއްކުމުގެ މަގުފަހިކޮށްދިނުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އަނެއްކާވެސް ދަންނަވައިލާނީ،
ވަރަށް ބޮޑު ވިސްނުމަކަށް ވެފައި މި އޮތީ، ވިޔަފާރިތަކަށް ވީހާވެސް ފަސޭހަ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން މިކަން ކުރެވޭނެ
ކަހަލަ ގޮތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ މިންވަރު ކަނޑައެޅުން ކަމަށް. ދެން ހަމަ އެއާއެކީގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ
ރެޕްރެޒެންޓެޓިވް ވިދާޅު ވި ގޮތަށް، އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން އެކްޓަށް ހުށަހަޅާފައި ހުރި
އިޞްލާޙުތަކަކަކީ ޓެކްސް ރިފޯމް ކޮމިޓީއެއް؛ އެ ކޮމިޓީ ގެ މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީއާއި،
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހު ގެ ޕޮލިސީ އޮފީސް، އަދި ހަ މަ އެއާއެކީ ގައި ޕްރައިވެޓް
7

ސެކްޓަރގެ އެކައުންޓިން ގ ދާ އިރާގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ ބޭފުޅަކާއި، ގާނޫނީ ދާއިރާގެ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ ބޭފުޅަކާ
ތަމްސީލުކުރެވިގެން ދިރާސާކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކަކަށް ގެންނަންވީ، މިހާރުން މިހާރަށް ގެންނަންވީ ޙަ އްލުތަކެއް
ހުށަހަޅަންވެގެން ހުށަހަޅާފައި ހުރި އިޞްލާޙުތަކެއް އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއޔާ ވިސާމް. ގުޅޭ ސުވާލެއް ، ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ތިނަދޫ އިތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ އަނެ އް ސުވާލަކީ ، މިހާރު ހުންނަ ގޮތުން ވެއްޖެ އްޔާ މީރާއިން ބޭނުންވީމާ އެކައުންޓު؛ ވިޔަފާރި ވެރިޔާގެ
އެކައުންޓެއް ފްރީޒުކޮށްލާ، ދައްކަންޖެހޭ ފައިންއެއް ނޫނީ އެހެން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން. ގިނަ
ފަހަރަށް އެހެން ކަންތައްވުމުގެ ސަބަބުން ވިޔަފާރިވެރިޔާގެ އެތައް ދައްކަން މީރާއަށް ބޭނުންވާ އަދަދަށްވުރެ ގިނަ އިން
ހުންނަ ފަހަރު ވެސް އެބައާދޭ ވިޔަފާރިވެރިޔާ އެކައުންޓުގައި. ހުންނަ ފައިސާ ފްރީޒުކޮށްލުމުގެ ސަބަބުން އެ ލާރީގެ
ވެސް ބޭނުމެއް ނުކުރެވި، ވިޔަފާރިވެރިޔާ އަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވަމުން އެބަދޭ ގިނަ ފަހަރަށް. ދެން ކޯޓު
މަރުޙަލާ ނިމި، ނޫނީ މީރާއިން އޮންނަ ފައިނެއް ލިބުން ހިސާބަކުން އެ ލިބެނީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އެއަށް ލުޔެ އް ދީ،
ހަމަ މި ގެނެވުނު ކަހަލަ ލުޔެއް އެކައުންޓް ފްރީޒްކޮށްލުމުގައި ދޭން ތި ބޭފުޅުން އެއްވެސް ވަރަކަށް ވިސްނާފައި ނެތީ
ކީއްވެގެންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އާދެ! ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޓެކްސް ކަލެކެޓު ކުރާއިރު މިދެންނެވިހެން ހުންނަ ކޮމް ޕަލަޔަންސް ނުވަތަ އެންފޯސް ކުރަން ހުންނަ މެކޭނިޒަމާ
އެހާ ބޮޑަށް ކުޅުނީމާ އޭތީގެ ކަލެކްޝަނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި އަސަރުތަކެއް ކުރޭ އިނގޭތޯ. މީރާގެ ޢަމަލުތައް ހުރި
ގޮތުންނާއި، އެއަށް ބަލާފައި މިހާރު އެތާނގެ މެނޭޖްމަންޓް ކަންތައްތައް ކުރާ ގޮތަށް ބަލާފައި، އެއަށް ހަމައެކަނި
އަޅުގަނޑުމެން އެއަށް ގާނޫނަށް ބަދަލުތަކެއް ގެންނާކަށް ނުވިސްނަން. އެއީ މިހާރު މީރާގެ މެނޭޖްމަންޓަށް އައިސްފައި
ހުރި ބައެއް ކަންތައްތަކަކީ ، މީރާ ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް ދެން ހުރި މެކޭނިޒަމްސްތައް ފެއިލްވެގެން އައިސްފައި ހުރި
ކަންތައްތައް. އޭގެތެރޭ ގައި މަޖިލީހުން ޖަވާބުދާރީކުރުން، މީރާ ބޯޑުން މީރާ ޖަވާބުދާރީކުރުވުން. އަދި ޚާއްޞަކޮށް
8

ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލް އޮންނަނީ ވެސް މިހާރުވެސް މީރާގެ ދަށުން ހިނގާ ތަނެއް ކަހަލަ ގޮތަކަށް. އެހެންވީމާ،
މިހުރިހާ މެކޭނިޒަމަކީ މީރާ ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް ހުރި މެކޭނިޒަމަށް. އެހެންވީމާ، އެ މީހުންގެ ޢަމަލުތަކަށް ބަލާފައެއް
ނޫން. ދެން ގިނަ ތަންތާނގައި ހަމަ ޓެކްސް ނުދައްކާ ވަކި ހިސާބަކަށް ދިޔައިމަ ހުރޭ ވަރަށް ހަރުކަށި ފިޔަވަޅުތަކެއް
އެގޮތަށް އަޅަން. އެއީ ޓެކްސް ދައްކާ ފަރާތްތަކުގެ އެންފޯސްމަންޓަކަށް. އެހެންނޫނީ ވަރަށް ދަތިކަމަކަށް ވާނެ ،
ސެލްފު އެސެސްމެންޓް ނުވަތަ އަމިއްލައަށް ދައްކާ ޓެކްސެއް އެންފޯސްކުރަން. ލާރި ހޯދުމަށް. އެހެންވެގެން
އަޅުގަނޑުމެން އެ ބަދަލުތަކެއް އެ ގޮތަކަށެއް ނުގެންނަން އިނގޭތޯ. ދެން ކުރިން ؛ އެ ސުވާލަށް ޖަވާބުދެ އްވިއްޖެތޯ
އަޅުގަނޑަށް؟ ދެން ކުރިން އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވިދާޅުވި ސުވާލުކަށް އަޅުގަނޑު ހައިލައިޓްކޮށްލާނަން އިނގޭތޯ.
މީރާއިން ފިސްކަލް ޕޮލިސީއަށް އަސަރުކުރާ ކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރޭތޯ، ނޫންތޯ. ޚާއްޞަކޮށް މީރާގެ ހުރިހާ ޓެކުހާ
ބެހޭ ހުރިހާ ގާނޫނެއް، ގަވާއި ދު ހަދަން މި އޮންނަނީ މީރާ. އެއީ މިހާރު އަ ޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ މީރާގެ ބޯޑުން
ހަދާފައި، ބޯޑުން ނިންމަންޖެހޭ އެއްޗެއް ކަމަށް. ގަވާއިދުގައި ހުރޭ ބައެއް ކަންތައްތައް ފި ސްކަލް ނުވަތަ ލިބޭ ޓެކްސް
ހިސާބުކުރުމަށް އަސަރުކުރާ ކަހަލަ. އެހެންވީމާ، އޭގަ އި ވެސް އެއީ ސީދާ ފިސްކަލް ޕޮލިސީއާ ގުޅުން ހުންނަ
ކަންތައްތައް. ދެން ކުރީގައި މި އޮންނަނީ، ޓެކްސް ރޫލިން އަކީ ވެސް ގަވާ އިދާ ގުޅިފައި ހުންނަ ކަންކަން. ޓެކްސް
ރޫލިންއެއް ލުމުން ކުރީގެ ގާނޫނުގައި މި އޮންނަނީ، އެއީ ގަވާއިދުގެ ބައެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ޓެކްސް ރޫލިންއިން
އެ މީހުން ކުރީގައި ހުރޭ ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތައް؛ ވަރަށް ގިނަ ޓެކްސް ރޫލިންއަކީ މީގެ ސަބަބުން ސަރުކާރުގެ
އާމްދަނީއަށް ހަމަ އަސަރުކުރާ ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތައް ކުރާއިރު، ސަރުކާރުގެ ފިސްކަލް ޕޮލިސީ
ހަދަން އޮންނަ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ އެއްވެސް ދައުރެއް ނެތި އަދި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ބަހެއް ނެތި
ހިނގާތީވެ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަދަލުތައް މިގޮތަށް ހުށަހެޅީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އަރު ޝަދު. ދެން އަޅު ގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތް ތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ސަޢީދަށް.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މީރާގެ އެއްވެސް ބޭފުޅަ ކު އެބައިންނެވިތޯ؟ މީރާގެ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނެތި ކުރިއަށްދާތީ
އެކަން ހަމަ ހައިލަ އިޓްކޮށްލީ އަޅުގަނޑު. އެއީ އެހެން މިދެންނެވި ސަބަބަކީ، ޓެކްސް އޮތޯރިޓީ މިނިވަންވުމަކީ
ގޯހެއްތޯއޭ؟ އެއީ ވިދާޅުވެއްޖެ، ޓެކްސް އޮތޯރިޓީ މިނިވަންކޮށް އޮންނައޮތުން މި އޮންނަނީ ވަރަށް މަދު ޤައުމެއްގައޭ.
ދެން އެއާ ގުޅިގެން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި ވާހަކަފުޅުތަކަށް، އަޅުގަނޑު އެންމެ
9

ރަނގަޅު ދެއްތޯ ތާ އީދުކޮށްލިޔަ ސް. އެއީ މިދެންނެވީ އެ ވާހަކަ ރިޕީޓުނުކޮށްލިޔަސް. އެއީ ވިދާޅުވެއްޖެ، 2011 ގައި
ހަމަ ގާނޫނު އުފަންކުރިއިރު މީގެ ރޫހަކީ މިނިވަންކޮށް ބޭއްވުމޭ. ދެން އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ ސަރުކާރުން މީގެ
މިނިވަންކަން، ފުލީ މިނިވަން ނޫން ތަނެއް ނޫން ގޮތަށް ހެދުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރާއިރު ، އަޅުގަނޑު ގެ
ކަންބޮޑުވުންތައް އެބަހުރި އަށް ވަނަ މާއްދާ، 51 ،44 ،43 ،42 ،39 ،32 ،31 ،15 ،10، 52ގެ (ހ)، (ށ)
އަދި 86 ވަނަ މާއްދާއަށް. އެހެންވެ ވަރަށް ދިގުވާނެތީ މި ކިޔާލަދިނީ. ދެން މި ބޭފުޅުންނާ އަޅުގަނޑު
ހިއްސާކޮށްލާނަން. އެހެންވެ މިދެންނެވީ، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅުތައް އަޅުގނޑު ތަކުރާރެއް
ނުކުރާނަމޭ އިނގޭތޯ. ދެން ޓެކްސް އޮތޯރިތީ އެއްގެ ނިޒާމުގައި ޗެކްސް އެންޑް ބެލެންސް ބާއްވަންޖެހޭ ސަބަބަކީ ،
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ނުވަތަ މިނިސްޓްރީއަށް އޮންނަ ސަރުކާރެއްގެ އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ، ވަރަށް
ކުޑަކުޑަ ޤައުމެއްގެ ވާހަ ކަ މި ދެއްކެނީ. ދެން ވަޒީރު ބަދަލުވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ވިޔަފާރިވެރިންގެ ހުންނަ
ކަންބޮޑުވުންތަކަށް އެޑްރެސްކުރުމުގައި؛ އަޅު ގަނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭ މައްސަލައަ ކީ، ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް
ޓެކްސްގައި މި ހުންނަ ޑިފިކަލްޓީސްތައް، އުނދަގޫތައް ނައްތާލުންކަން. އެއީ އަދި މުޅިން ވަކި ކަމެއް.
އެހެންނަމަވެސް، އިދާރީ ގޮތުން މީގައި މިއަންނަ ބަދަލުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ ބުނެދޭ، ފިނޭން ސް
މިނިސްޓަރަކު ކަނޑައަޅާ ބޭފުޅަކު ބޯޑުގައި ހުންނަންވާނޭ ބުނެފައި މި ބުނަނީ، އޭނައޭ ޗެއަރމަނަކަށް ވާން ވާނީ
އިނގޭތޯ. އޭނައޭ ޗެއަރމަނަކަށް ވާންވާނީ. ދެން މި ގާނޫނުގައި އެބަބުނޭ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅުއްވާ ފަސް
މެންބަރުން ތިބޭ ނޭ އޭގެތެރެއިން އެކަކޭ ޑެޕިއުޓީ ޗެ އަރމަނަކަށް އިންނަންވާނީ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުގެ ފުލް
ކޮންޓްރޯލް އެ ނަގަނީ މީރާއިން. ސަރުކާރުގެ % 100 ކޮންޓްރޯލް އެ ނަގަނީ މީރާއިން. ނަގާއިރުގައި ޓެ ކްސް
ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލަކަށް ވޯޓި ން ރައިޓްސްއެ އް ނޯވޭ މި ގާނޫނުގައި މިހާރު މި ގެންނަ ބަދަލުގެ ސަބަބުން. އެހެންވެ ،
އޭނައަކީ އެތާނގެ ބޯޑުގަ އި ހަމައެކަނި ރެޕްރެޒެންޓްވާ ފަރާތެއް. އެއްވެސް ކަހަލަ މޭޖަރ ސޭއެއް ނެތް އިނ ގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، މިހެން އޮތީމަ މިހާ ކުޑަ އިކޮނޮމީއެ އްގަ އި ދިމާވާ މައްސަލަތަކަކީ ، އަޑުއައްސަވަމުންގެންދަ ވާނެ؛
ސަރުކާރުތައް ބަދަލުވަމުންދާއިރު އަބަދުވެސް ބަދަލުދޭންޖެހޭ މައްސަލަތައް އިނގޭތޯ. މިއީ ވެސް ހަމަ އަޑުތައް އިވޭ
ދުވަސްވަރެއް. ކޮންމެ ސަރުކާރެއްގަ އި ވެސް އެބަދޭ މިކަހަލަ ބަދަލުދޭ ދުވަސްވަރެއް. ދާއިރުގައި ޓެކްސް އޮތޯރިޓީން
ފުލީ އޮޓޮނޮމަސް ތަނަކަށް ނުވާ ކަމަށް ވަންޏާ ވާ ގޮތަކީ، އޭގެތެރެއަށް ސަރުކާރުން، އޭރު އޮންނަ ސަރުކާރަކަށް
އަތްބޭނުމުގެ ފުރުޞަތު މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ކީއްވެގެންތޯ އޭ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ޢައްޔަންކުރައްވާއިރު އިންނެވި ބޭފުޅަކު ޗެއަރކޮށްފައި ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢައްޔަންކުރަ އްވާ ބޭފުޅަކު
ޑެޕިއުޓަ އިސްކުރާ ގޮތަށް ބޯޑުގެ ކޮމްޕޮޒިޝަން ތި އެކުލަވަ އިލަނީ؟ ދެން އޭގެއިތުރަށް ދެން އެހެރަ، މިކީ ދިހަވަރަކަށް
މާއްދާގައި އަޅު ގަނޑުގެ ހުރި ކަންބޮޑުވުންތައް ހިއްސާކޮށްލާނަން ލިޔުމުން. އޭރުން ކަންނޭނގެ ފަސޭހަފުޅުވާނީ.
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
10

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޯ ފިނޭންސް އިސްމާޢީލް ޢަލީމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މީގައި ދެންމެ އަރުޝަދު ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި، ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި އެއްބައި އެއް ޗެހި ޗެކްސް އެންޑް
ބެލެންސް ފެއިލްވެފައި ހުރި ވާހަކަ. އަދި މީރާގެ އޮޕަރޭޝަނަލް އިންޑިޕެންޑެންސަކަށް މި ޗޭންޖުގެ ސަބަބުން ވަކި
ކަންތައްތަކެއް ހަނިވެގެނެއް ނުދޭ. އެހެންވީމާ، މިހާރުވެސް ޓެކްސް ނިޒާމު އެފިޝެންޓްކޮށް ރަންކުރުމަށް
އިންޓެންޝަނަކީ. އަރުޝަދު އެއަށް އެއްޗެއް އިތުރުކޮށްލަން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުރިންވެސް ދެންނެވިހެން ރާއް ޖެއަކީ، މިދެންނެވީ އެންމެ އޮޓޮނޮމަސް އެއް ޓެކްސް އޮތޯރިޓީ އޮންނަ ތަނެއް. ދެން
އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ބަލާއިރު، ގިނަ މީހުން އެޑްވައިސްކުރަނީ ވެސް، އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން؛ ޓެކްސް
ކަލެކްޓުކުރުމާއި ޓެކްސް ޕޭޔަރ އާ ޑީލްކުރުން ވީހާވެސް އިންޑިޕެންޑެންޓްކޮށް އޮތުން. އެކަމަކު ޕޮލިސީއާ ހިސާބުން މި
މައްސަލަ ގިނަ ފަހަރަށް ޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ބެލިބެލުމުގައި ގިނަ ތަންތާނގައި ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީ ލެވެލްގައި އިންފުލުއެންސް ކުރެވެން މި އޮންނަނީ، ވަކި ސަބަބުތަކަކާ
ހެދި އެހާ އޮޓޮނޮމަސް ނުވެ އޮންނަނީ ވެސް، ހުންނަނީ ވެސް ރީޒަންތަކެއް ހުރެގެން. ދެން ގާނޫނު އެއްޗެހި
މިދެންވިހެން ބަދަލުކުރާއިރު ޢަމަލުކުރާ ގޮތް ކަންނޭނގެ މީގައި ގިނަފަހަރަށް ރިފްލެކްޓުކުރަނީ ދެން އަންނަ ބަދަލެއް.
އެހެންވީމާ، ގާނޫނަށް އަޅު ގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއީ، ޚާއް ޞަކޮށް އެއްވެސް ގާނޫނަކީ ގިނަ ތަންތާނގައި ކޮންމެ
އަހަރަކު އެއްފަހަރު ރިވައިޒްކޮށްފައި ބަދަލުކުރަމުން އަންނަ އެއްޗެހި. އެއީ ފުރަތަމަ ލިޔެވޭ އެތި ނު ވަތަ ދެން ލިޔެވޭ
އެތި ޕްރެކްޓިސް ކުރާ ގޮތާ މިއާ ދިމާނުވަނީ. އެހެންވީމާ، ބަދަލުކުރަމުން ގެންދަންޖެހޭނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ
ރަނގަޅު ސޮލިއުޝަނެއް ފެންނަންދެން. އެކަމަކު މި ދަނޑިވަޅުގައި މިދެންނެވިހެން ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދާ
ގޮތަށާއި ކަންތައްތައް ކުރާ ގޮތަށް ބަލައި ދިރާސާކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ގޮތު ގައި މިއީ އެންމެ ރަނގަޅު
ގޮތް. ދެން މީރާގެ މިހާރުވެސް ހިންގުމާ ހަވާލުވެ ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަކީ މިހާރުވެސް ޢައްޔަންކުރެވޭ ގޮތަށް
ޢައްޔަންކުރަމުން، އިންޑިޕެންޑެންޓް އޮތޯރިޓީއެއް ގޮތަށް އޮންނާނީ. ހަމައެކަނި މީރާގެ ބޯޑު އެއީ އެޑްވައިސްކުރާ
ބައެއް މީރާގެ ހިންގުމަށް، އަދި ގަވާއިދުތައް ހެދުމުގައި އުޅޭ ބައެއް. ގަވާއިދުތަކަކީ މީރާގެ މިދެންނެވިހެން ފިސްކަލް
11

ޕޮލިސީއާއި އެހެން ކަންތައްތަކާ ވެސް ގުޅުން ހުންނަ އެއްޗަކަށް ވީމަ، ގަވާއިދުތަކަކީ ސަރުކާރަށް ހަމައެކަނި މީރާގެ
އަތްދަށަށް ދޫކޮށްލެވޭނެ އެއްޗެ އްސަށް ނުވާނެތީވެ އެގޮތަށް މިހާރު ރާވާފައި އޮތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! ދެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މީރާގެ ވާހަކަ ދެއްކީމަ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
ކޮމިޓީން މީރާގެ އިތުރު މަޢުލޫމާތުތަކެއް މީރާގެ ފަރާތުން ހޯ ދަން އެދިއްޖެ ނަމަ، އެގޮތަށް ނިންމަވައިފިއްޔާ އެކަން
ހިނގާނެ އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން، ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެން ތިއްބެ ވި ބޭފުޅުން
ނިންމާފައި، ދެވަނަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުންނަށް. އެގޮތުން ދެން ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި
އޮތީ، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤަ އްރިރު. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ޓެކްސް ބަޔާން ހުށަނޭޅުމުގެ ސަބަބުން މީރާއިން ޓެކްސްގެ އަދަދު
ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ހާލަތްތަކުގައި މިހާރު މި އޮންނަނީ، އޮޑިޓުކުރުން ނުވަތަ ތަޙުޤީޤެއް ހިންގުމަށްފަހު، ހަމައެކަނި
އަދަދު ކަނޑައެޅުން. އެހެންނަމަވެސް، މި ގެނެވޭ ބަދަލުގައި މީރާއަށް އެބަލިބޭ އަދަދު ކަނޑައަޅަން. ކޮން ގޮތަކަށްތޯ
އަދަދު ކަނޑައަޅާނީ އޮޑިޓްކުރުމަކާ ނުލައި ނުވަތަ ތަޙުޤީގެ އް ހިންގުމަކާ ނުލާ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން، ޖަވާބު.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީރާއިން އަދަދެއް ކަނޑައަޅާނީ އެސެސްމެންޓެއް ހަދާފައި އިނގޭތޯ. ދެން އިންޓެރިމް ޕޭމަންޓް އެއްޗެހި ހުންނާނެ
ކުރީ އަހަރާ އަޅާބަލާފަ. ދެން އެކަމަކު، މިހާރު ވެސް އެސެސްމަންޓެއް ހަދާފައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އަދަދު ކަނޑައެޅޭނީ
އިނގޭތޯ. ދެން ބަޔާން ހުށަނޭޅުމުން ވެސް އެ ބޭފުޅުން އެ ސެސްމަންޓެއް ހައްދަވާނެ. އެ ކަމަކު އެ ބޭފުޅުން އަތު ގަ އި
ނުހުންނާނެ، މިސާލަކަށް އެ ތަނަށް ވަދެ، އެ ހިސާބަށް ދިޔައިމަ ދެން އެ ބޭފުޅުން ހިސާބުތައް ބެލުމަށް ވަދެ
ބަލާފައި ދެން އެސެސްމަންޓެއް ވެސް ހަދާނެ. އެކަމަކު އޭގެ ކުރިން އެ ބޭފުޅުން އެސެސްމަންޓެއް ހައްދަވާފައި
އަންގަވާނެ ކުރީގެ ބޭސްއަށް. އެކަމަކު އެސެސްމަންޓަކާ އެކީގައި ދާނީ އިނގޭތޯ.
12

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރު ދެން ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީ ، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސުން ޓެކްސްނެގުމުގެ ބިލު އިޞްލާޙުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބައޮތް ދެ ޕޭޕަރެއްގެ އެއްޗެއް . މީގެތެރެއިން ހަމަ ދެވަނަ ޕެރެގެރާފުގައި އެބަ އޮތް، ޚާ އްޞަ ކޮށް ދެންމެ ވާހަކައިގައި
ވެސް ފާހަގަކުރިހެން، 2018 ގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބާ ދިމާކޮށް ދިމާވި ދަތިތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ޝަކުވާތަކެއް
ލިބުމުންކަން ފާހަގަކުރައްވާ. އަދި މި ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ޓެކްސް ދައްކާ ފަރާތްތަކުގެ ޙަ އްޤުތައް ގެއްލި، ޓެކުހުގެ
ނިޒާމަކީ އަދުލުވެރި އަދި އިންސާފުވެރި ނިޒާމެއް ނޫން ކަމަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރި ކަމަށް. ދެން
ވާހަކައިގައި ދެންމެ ފާހަގަކުރަ އްވައިފި، ރާއްޖޭގައި މި އޮތް ޓެކްސް ނެގުމުގެ ކަންތައްތަކަކީ، ނިޒާމަކީ، ވާހަކައަކީ
އެންމެ ރަނގަޅު، ވާހަކައަކީ ޤައުމުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ، ނޫނީ އެންމެ މިނިވަން އެއް ޤައުމު ކަމަށް. އެހެންވެއްޖެ
ކަމަށް ވާނަމަ، މީރާގެ ބޯޑަށް ގެންނަ ބަދަލުގެ ސަބަބުން އެކަމަށް ޙައްލެއް ލިބޭނެ ކަމަށް ދެންމެ ތި ފާހަގަކުރެއްވީ.
އެގޮތަށް މިނިވަން ކޮށް އޮތީމަ އެއީ މައްސަލައެއްތޯ އަޅުގަނޑު ގެ ސުވާލަކީ؟
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިވަންކޮށް އޮވެގެން ދިމާވާ ދަތިތައް މި ފެންނަނީ އިނގޭތޯ. ދެން އަސްލުގައި މިނިވަންވުމަކީ ރަނގަޅު
ކަމެއް. އެކަމަކު އެއިން ނޭދެވޭ އަ ސަރުތަކެއް ކުރަންޏާ، އެއަށް އެޑްރެސްކުރަންޖެހޭ. ދެން އެހެން ޤައުމުތަކުގައި
ވެސް މި ދެންނެވިހެން، މީރާއަކީ އެންމެ އޮޓޮނޮމަސް ތަން. އެކަމަކު، އެންމެ ރަނގަޅު ތަނެއް ނޫން އިނގޭތޯ
ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަންތަނަށް ބަލާއިރު. އެއީ އެހެން ތަންތާނގައި ، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ވަރަށް ގިނަ ބައެއް ޤައުމުތައް،
ކައިރިން ބައްލަވަ އިލެއްވިޔަސް މޮރިޝަސް ތަންތަން، ސިންގަޕޫރު ތަންތަނުގައި ޓެކްސް އޮތޯރިޓީއަ ކީ ވަރަށް
އެޑްވާންސް، ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ހިނގާ ތަންތަން. އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، މީރާގެ ބޯޑު މި
އޮންނަނީ ބޮޑަށް މީރާގެ އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން ނުވަތަ އެގްޒެކެޓިވް އެކައުންޓަބަލްކުރުވުން، ޖަވާބުދާރީކުރު ވުމުގެ
ޒިންމާ. މީރާގެ އެގްޒެކެޓިވުން އިންޑިޕެންޑެންޓް ނުކުރެވޭހާ ހިނދަކު ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ފަންކްޝަނެއް ނާދޭ.
އެހެންވީމާ، އެ ބައި އިންޑިޕެންޑެންޓުކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި ބޯޑަށް ބަދަލުތައް މި ގެނެވެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
13

ޝުކުރިއްޔާ. ދެން ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
ނާޒިލް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެ އްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ގެ ސުވާލަކީ، ތި ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ ފާހަގަކޮށްލާ، މިދިޔަ ސަރުކާރުގައި މީރާ
ޖަވާބުދާރީކުރުމުގައި މަޖިލީހާއި ސަރުކާރާ ނުކުޅެދިފައި އޮތް ވާހަކަ. ތި ބޭފުޅުން އަދިވެސް ގަބޫލުކުރައްވަނީތޯއޭ މި
ސަރުކާރާއި މި މަޖިލީހާ ވެސް ހަމަ އެގޮތަށްހެން މަސައްކަތްކުރާނީ؟ އެހެންވެގެންތޯ މި އިޞްލާޙުތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގެނެސްދިނީ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޯ ފިނޭންސް އިސްމާޢީލް ޢަލީމަނި ކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން. އެއްވެސް އެ ގޮތަކަށް ނޫން އިނގޭތޯ. މިހާރު އަރުޝަދު ވެސް ދެންމެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން ބޯޑު
އެކައުންޓަބަލްނުވާ މައްސަލަ ، އެކަމަށް އަސްލު އެޑްރެސްކުރަންވެގެން. މިހާރުވެސް އެގްޒެކްޓި ވުން މިހާރު
ސްޓްރަކްޗަރ އޮންނަ ގޮތުން އެކައުންޓަބަލެ އް ނުކުރެވޭ. ބޯޑުގެ ފަންކްޝަނެއް އަދައެ އް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ،
އަސްލު ފަންކްޝަނަށް ބޯޑުގެ ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ އަދާކުރުމަށް މި ސްޓްރަކްޗަރގެ ސަބަބުން އެހީތެރިވެދޭނެ ކަމަށް
ފެންނާތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ސްޓޭޓް މިނިސްޓަރ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތުއަރުވާނީ ނައިފަރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޝިޔާމް.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަދި ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް
އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑަށް މިހާހިސާބަށް އައިއިރު ގައި ދެން އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބޭނުންވި ސުވާލުތަކު ގެ ވަރަށް ގިނަ
ސުވާލު ކުރައް ވައިފި. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ކުޑަކު ޑަ ސުވާލެއް އަޅުގަނޑު ކޮށްލާނަން. މީރާއާ ގުޅުންހުރި ބިލެއް ގެ
14

އިޞްލާޙު، ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނުގެ އިޞްލާޙެއް އައިސްގެން މި އު ޅެނީ. މި އިޞްލާޙު އައިއިރު ގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ ވަރަށް ބޮޑަށް، ހަމަ ސިޔާސީ ނުފޫޒު މީރާގެ މުޅި ހިންގުމަށް ވެއްދުމަށް ޓަކައި
ގެނެވިފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް ގެ ގޮތުގައި އިނ ގޭތޯ. ދެން ޓެކްނިކަލީ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ވެސް މީގައި އެބަހުރި
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކެއް. އެއީ ޓެކް ސް ޕޭޔަރުންގެ މަޢުލޫމާތުގެ ސިއްރުކަން ކުޑަވާ ކަހަލަ
ގޮތަކަށް ހަމަ މި ކަންތައްތައް މިގޮތަށް ހިނގައިފި ނަމަ، ވެދާނެތީ އަޅުގަނޑުމެން ބިރުގަނޭ. މިހާރު ވެސް ޓެކްސް
ޕޭޔަރުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ޝަކުވާތަކެއް އެބަހުރޭ، ޓެ ކްސް ޕޭޔަރުން ޕޭކުރާ ޓެކްސަށް ވާ ގޮތާއި، ދެން ޓެކްސް
ޕޭޔަރުންގެ މި ދަންނަވާ ކަހަލަ މަޢުލޫމާތުތައް އެކި ގޮތްގޮތަށް ހިނގައިދާނެކަމުގެ ބިރު އޮއްވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ބޯޑާ އެއްޗެހި ބަދަލުވެގެންދާ ކަމަށް ވަންޏާ، އަދި ސަރުކާރުގެ ރެޕްރެޒެންޓޭޝަން ބޯޑުގައި މިގޮތަށް
އޮންނަ ކަމަށް ވަންޏާ މީގެ ބިރުވެރިކަން އަދި އިންތިހާއަށް އިތުރުވެގެންދާނެ. އަދި އެކަން މިދަންނަވާ ގޮތަށް މި
ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑަށް ބޮޑުވެގެން އެބަދޭ. އަޅުގަނޑު ގެ ސުވާލަކީ، މިހާރު ޓެކްސްގެ؛ މި ދެންނެވީ މީރާގެ
ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް ދެއްތޯ. ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅާ އަޅުގަނޑުމެ ން ބޭރުކޮށްލަން ބޭނުންވާ
ކަމަށް ވަންޏާ، އެކަން މަޖިލީހަ ށް ކުރެވެން މިހާރު ވެސް އޮންނާނެ އިނގޭތޯ. ދެން ބިލަކުން، ގެންނަ އިޞްލާޙަކުން އެ
ކަންތައްތައް ކުރީމަ އަޅުގަނޑަ ށް ހީވަނީ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަންކޮޅެއް އެބަ ހަޑިވޭ ކަންނޭނގެ. ދެން އެހެން
އަޅުގަނޑު ދެންނެވީމާ ދެން ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ހިތަށްއަރައިފާނެ ދެން ކުރީގެ ސަރުކާ ރުން ވެސް ކަންތައް ކުރީ
މިހެންނެއް ނޫންހެއްޔޭ. ދެން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ، ކުރީގެ ސަރުކާރު ކަންތައްތައް ކުރި ގޮތް ގޯސް ވީމަ ދެއްތޯ
މިއަދު އައު ސަރުކާރެއް މި އޮތީ އައިސްފަ. ދެން ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޢަމަލުތައް، ނޫނީ މި އިދާރާތަކުގެ؛
ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް މިކަހަލަ އިދާރާތަކުގެ ޢަމަލުތައް ހުންނަ ކަމަށް ވަންޏާ ދެން ކޮބައިތޯ މީގެ ޙައްލަކަށް ވާނީ؟
އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބޭނުންވާ ސުވާލަކީ ، މި އިޞްލާޙުތައް ގެނެވުނުއިރުގައި އިނގޭތޯ މީރާގެ އެއްވެސް ވަރަކަށް
ޓެކްނިކަލް އެސިސްޓެންސް ނޫނީ މީރާގެ އެއްވެސް ވަރަކަށް މި ދަންނަވާހެން މި އިޞްލާޙާ ގުޅިގެން އެހީތެރިކަން ތި
ބޭފުޅުން ހޯއްދެވިންތޯ؟ އެއީ މިހެން މި ދެންނެވީ މީރާއަކީ ތި ވިދާޅުވި، ކޮންސަލްޓެންޓް ތި ވިދާޅުވީ މި
ސަރަހައްދުގައި ވެސް ނޫނިއްޔާ ހަމަ ވަރަށް އެވޯޑިންގ ބޮޑީއެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން ވެސް
މި ދަނީ. ހަމަ ވަރަށް ރާއްޖޭގެ ޓެކްސް ޕޭޔަރުންނަށް ވެސް ހަމަ މިހާތަނަށް ހަމަ ވަރަށް އިތުބާރުހިފޭ
މުއައްސަސާ އެއް ގޮތަށް މީރާ މި ފެންނަނީ. މުސްތަޤިއްލުކޮށް މަސައްކަތްކުރެވި ގެންދާ މުއައްސަސާއެއް ގޮތަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. އެހާ ރަނގަޅަށް ޕަރފޯމްކޮށްފައި އޮތް މުއައްސަސާއަކާ ގުޅުންހުރި، ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް އިދާރީ ޓެކްނިކަލް މިކަހަލަ ބިލަކަށް އިޞްލާޙު ގެނެ ވުނުއިރު ގައި އެ ބޭފުޅު ންގެ ޓެކްނިކަލް އެ އްވެސް
ކަހަލަ އެސިސްޓަންސެއް މި އިޞްލާޙަށް ހޯދުނުތޯ؟ އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ މައިގަނޑު ސުވާލަކީ. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
15

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި އިޞްލާޙު ގެނެވުނުއި ރަކު އަޅުގަނޑުމެން މީރާގެ ލަފައެއް އަދި މީރާގެ ކޮމެންޓެއް ވެސް ނުހޯދަން އިނގޭތޯ.
އަޅުގަނޑުމެން، ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ދެކުނު ގޮތުގައި މީރާ ބޭނުންވާ ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާ އެ ކީގައި
މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް ދިމާވާ ދަތިތަކާ އެކީގަ އި ކުރަމުން، ޚާއްޞަކޮށް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް
މިނިސްޓްރީގެ ޓެކްސް ރިފޯމް ކޮމިޓީން ވެސް އެޑްވައިސްކުރެއްވި ގޮތާއި ، އަޅުގަނޑުމެން ގެ އެއްޗާ އި، އަދި މީގައި
ހުންނާނެ އަދި މީރާއިން ހުށަ ހެޅި ބައެއް ކަންތައްތައް ބައި ނަލްއަގު ވާމީ ޓެކްސް ނިޒާމާ ގުޅުންހުރި ބައެއް ކުދިކުދި
ކަންތައްތައް. އެއީ މިހާރުން މިހާރަށް އެ މީހުން ވަރަށް ބޭނުންވެގެން އަދި ޚާއްޞަކޮށް މިނިސްޓްރީ އޮފް
ފިނޭންސުން ވެސް ބައެއް އޯ.އީ.ސީ.ޑީ އަދި ޔޫ.ބީ.އެފްގެ ބޭފުޅުންނާ ވެސް ވާހަކަދަ އްކާފައި ކުރަން އެއްބަސްވެފައި
ހުރި ބައެއް ކަންތައްތައް ހުންނާނެ އެޑްކޮށްފައި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މީރާއަކުން އަޅުގަނޑުމެންނެއް މި
ދެންނެވިހެން މިއަށް ހުރި ކޮމެންޓެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ނުހޯދަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެން ތި ބޭފުޅުން
ހޯއްދަވަން ބޭނުންފުޅިއްޔާ ވަކިން ހޯއްދެވުން ރަނގަޅުހެން. ދެން އަޅުގަނޑު އެޑްކޮށްލަން ބޭނުން އެއް ކަމެއް
އިނގޭތޯ. ފުރަތަމަ މީރާގެ ކުރިން ވެސް އިންލެންޑް ރެވެނިއު އޮތް އިނގޭތޯ ރާއްޖޭ ގައި. ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް
އިންލެންޑް ރެވެނިއު އުފެދިގެން އައިސް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ޑިޕާޓްމަންޓެއްގެ ގޮތުގައި ދަށުން ހަމަ
މަސައްކަތްކުރަމުން އަ އީ. އަ އިސްފައި ރާއްޖޭގެ ޓެކްސް ނިޒާމު، މޮޑަން ޓެކްސް ނިޒާމެއް ގެނައުމަށް ޓަކައި
މޮޑެލްތައް ބަލަމުން އައިއިރު ވަރަށް އެޓްރެކްޓި ވް އެއްޗަކަށް ވީ އިންޑިޕެންޑެންޓް އި ންސްޓިޓިއުޝަނެއް ހަދަން.
އެހެން ތަނަކަށްވުރެ ވެސް ހަރުދަނާކޮށް ކުރެވޭތޯ ބަލަން، ވަކި އެހެން އިންފުލުއެންސްތަކާއި އެހެން މީހުންގެ
ފަރާތުން އަންނަ އެއްޗެހިތަކުން އެއްކިބާކޮށްފައި ބޭއްވޭތޯ ބަލަން. އެހެންވީމާ، އޭގެ މަޤްޞަދުގައި މީރާ އުފެދިގެން
އައީ. އެކަމަކު އަ އިސް، މި ދެންނެވިހެން މިކަހަލަ ޝަކުވާތަކާ އެއްޗެހީގައި ހުރުމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ދެން
އެހެން ތަންތަނުގައި ވެސް ހުރި މައްސަލަތަކާއި ކަންތައްތައް ބަލާއިރު، މި ދެންނެވިހެން އެ ބަދަލު، ޒިންމާކުރުވުން
މުހިންމު ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވުނީ. އަދި އެހެން ތަންތާނގައި، އަދި މިއަށްވުރެ މާ ކުރި އަރާފައި
ހުރި ތަންތާނގައި ވެ ސް މިކަން މިގޮތަށް ނުކޮށް، އެހާ އިންޑިޕެންޑެންޓުނުކޮށް އޮތުމުގެ ސަބަބުތަކެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު. ދެން ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ، މި ބިލަށް ގެނެއްސަ މި އޮތީ މިހެން މިކަހަލަ
ބަދަލުތަކެކޭ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ވިސްނާފައި ބިލަކަށް ނުލަން ވަކި މީހަކަށް ޓާގެޓުކޮށްފައި ވަ ކި ބަޔަކު
16

ބޭރުކުރާކަށް ކްލޯޒެ އް ނުވަތަ އެ ކަމަކަށް އެއްޗެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނުން އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގާނޫނެއް
ލިޔެގެން ބަޔަކު ބޭރުކުރުން ނުވަތަ ހިތްހަމަނުޖެހޭ ފަރާތެއް ވެއްޖެއްޔާ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެގޮތަށް
ވިސްނާފައި މިއަށް މި ގެނެސްފައި ހުރި ބަދަލުތަކަކީ އަދި މިހާރުގެ ސަރުކާރު ނުވަތަ މިހާރުގެ މަޖިލިސް އޮތް ގޮތެއް
ނޫން، ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ވެސް ކޮންމެ މީހަކު އަ ޔަސް ވެސް ޖަވާބުދާރީކުރެވޭނެ ގޮތަކާ މެދު ވިސްނާފައި
ލިޔެފައި ހުރި ކްލޯޒަސްތަކެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިހާރުވެސް ފެނިވަޑަ އިގަންނަވާނެ، މީތި ފާސްކުރުމަކުންނެއް
މީރާގައި ތިބި މެނޭޖްމަންޓަކަށް ވެސް ބަދަލެއް ނާންނާނެ. ބޯޑަކަށް ވެސް ބަދަލެއް ނާންނާނެ. އެ ބަދަލުތައް
ގެންނަންޖެހޭނީ މި ގާނޫނު އައުމުން ނުވަތަ މި ގާނޫނުގެ ކުރިން ވެއްޖެއްޔާ ، އޭގައި، ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި އެބަހުރި
އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތްތައް. އެހެ ންވީމާ، އޭ ގެތެރެއިން ހަމަ ކުރައްވަންޖެހޭނީ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް ، ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެ ރި މެންބަރު.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑަށް ލިބުނު އިޞްލާޙުގައި، މި
އިޞްލާޙު ތަސްދީގު ވާ ހިސާބުން ފެށިގެން އެބަ ބޯޑު އުވޭ އިނގޭތޯ. މިހާރު ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ މަޤާމުތަކުން އެ
ބޭފުޅުން އެބަ ވަކިވޭ. އެހެންވެ ގެން އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ އެ ވާހަކަ.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި އެއްޗަކު ނޯންނާނެ އިނގޭތޯ. އެންމެ ބޭފުޅެއް އެއީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި
އެތީގައި އޮންނާނީ، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ހުށަހަޅުއްވާ ބޭފުޅާ އިތުރުވެފަ. އެއީ ނަންބަރު ތިރީސް.
މަޑުކޮށްލައް ވައްޗޭ އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން މިކޮޅުން. މިހާރު ބަދަލުވާ މަޤާމު އެއީ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅާ
އިތުރުވެފައި، މިހާރު ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލަކަށް ހުންނަ ބޭފުޅާ މި ބޭރުވަނީ. އެ އެކަނި އަންނާނީ. އެ
ޓްރާންސިޝަނަލް ބަދަލުގެ ތެރޭގައި އަންނާނީ. މުޅި ބޯޑު ބަދަލުކުރާ ގޮތަކަށް ނޫން އިމީޑިއޭ ޓްލީ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެމް.އީ.ޑީން ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުވަން.
17

ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އް ޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ތަންކޮޅެއް ތަފްސީލަށް ދަންނަވައިލަން
ބޭނުންވީ، މީރާގެ ގަވަރނަންސް ސްޓްރަކްޗަރ އާ މެދު ބަދަލުތަކެއް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ގަބޫލުކުރެވުނީ ކީއްވެގެން ކަން. އެއެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ އިނގޭތޯ. އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އިންލެންޑް ރެވެނިއު
އޮތޯރިޓީ މެދުވެރިކޮށް އާމްދަނީ މި ހޯދަނީ ކޮންމެ ދައުލަތަކުން ވެސް އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭންޖެ ހޭ
އެންމެހައި އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކާއި އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ތަރައްޤީއާ ގުޅިގެން ހިންގަންޖެހޭ އެކި މަޝްރޫޢުތަކަށް
ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަ ކަށް އާމްދަނީ ހޯދޭނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުމުގެ ގޮތުން އިނގޭތޯ. ދެން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި
ނިޒާމުގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް އަނެއްހެން ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ ބެކްބޯނަކަށް މި ވަނީ ކަލެކްޝަން އޮތޯރިޓީ
އިނގޭތޯ. ދެން ކަލެ ކްޝަން އޮތޯރިޓީގެ ސިޔާސަތުތަކާއި އަދި ހަމަ އެއާއެކީގައި މިސާލަކަށް، އެކި ކަހަލަ ހާލަތްތަކާ
ގުޅި ގެން ދެވޭ ރިލީފްތައް ނޫނީ ލުއިތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން، ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކަށް އޭގެ އެދެވޭ އަސަރު ބައެއް
ހާލަތްތަކުގައި އެބަ ކުރޭ. އަނެ އްބައި ހާލަތްތަކުގައި ނޭދެވޭ އަސަރު އެބަކުރޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަސްލު
ޙަޤީޤަތުގައި ސަރުކާރަށް އެބަ މަޖުބޫރުވޭ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އަދި ހަމަ އެއާއެކީ ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް
އިކޮނޮމިކް ޑި ވެލޮޕްމަންޓުގެ ތަމްސީލުކުރެއްވުމަ ކާ އެކީގައި މި ދެންނެވި ސިޔާސަތުތައް ވީހާވެސް ގޮތަކަށް،
ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަކަށް ބައް ޓަންކުރެވޭނެ ނިޒާމަކަށް ދާން އިނގޭތޯ. ދެން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު
މުއައްސަސާއެއްގެ ގަވަރނިންގ ސްޓްރަކްޗަރގައި ސިޔާސަތު ކަނޑައަޅާ ފަންތީގައި ތިއްބަވާ ފަރާތްތަކަކީ މިނިވަން
ފަރާތްތަކަކަށް ވުމުން އަދި ހަމައެކަނި ފުދުނީކީ ނޫން އިނގޭތޯ. މިނިވަން ފަރާތްތަކުން އެ ތަންފީޒުކުރައްވަން ވެގެން
ކަނޑައަޅުއްވާ ސި ޔާސަތުތައް އެބަ ވާންޖެހޭ އިޤްތިޞާދާ ރައްޓެހި، އާއްމު ރައް ޔިތުންނަށް އޭގެ މަންފާ ލިބޭ
ސިޔާސަތުތަކަކަށް. އެހެންވީމާ، އެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމު ގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ހުށަހަޅާފައި މި އޮތް
ގޮތަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅަންޖެހުނީ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ވިސާމް. މިހާރު ދެން ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެ ދިވަޑައިގެންފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ނިމުމާއެކު ދެވަނަ
ފުރުޞަތަށް. އަޅުގަނޑު ދެން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތެއް އަރު ވާފައި އަރުވާނަން
ފުރުޞަތު އިނގޭތޯ.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
18

އާދެ! މަރިޔަމް ވިސާމް؛ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ، މީރާގެ ތަޅުދަނޑި ގެންގޮސް އިކޮނޮ މިކް މިނިސްޓްރީއަށް ލީމާ
ރެވެނިއު ނެގޭނެތޯ؟ އެއީ ސު ވާލަކީ. މިނިވަންވުމަކީ ނުވަތަ ދެންމެ މަރިޔަމް ވިސާމް ތިއީ ފަލްސަފާއެއް ހަމައެކަނި.
އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތަ ކީ، ޓެކްސް އިދާރާގެ ކަންކަން ހިންގުން
ހަރުދަނާކުރަން ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފަ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވާ މައްސަލަތަކަކީ ، މީރާގެ
މައްސަލަތަކުގައި، ކަންމަތީ ފިހާރަތަކުގެ ހިސާބު ބެލެހެއްޓުމުގެ މައްސަލަތަކެއް ހުރޭ. އެއީ ކުރީ ގައި ވެރިކަން
ވެއްޓުމުގެ ސަބަބުން ތަމްރީނުނުކުރެވި ހުރީ. މިނިސްޓްރީން މަސައްކަތްކޮށްދެއްވިންތޯ މިހާތަނަށް އެއްވެސް
މަސައްކަތެއް ، ކަންމަތީ ފިހާރަތަކުގަ އި ހިސާބުތައް ބެލެހެއްޓުމާއި، މި ކަންތައްތަކަށް އެހީތެރިކަމެއް؟ މީރާއިން ވަރަށް
މަސައްކަތްކުރާ ތަން ފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މުޅި ރާއްޖޭގައި މިކަމެއް؛ ވިދާޅުވެއްޖެ މީރާ ވަރަށް މިނިވަނޭ.
ރާއްޖޭގެ، މި ސަރަހަ އްދުގައި ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ ޤަ އުމެކޭ. ދެން އަޅުގަނޑު ގެ ސު ވާލަކީ، މި ސަރކިއުލާ ނަންބަރު
އިނގޭތޯ. ސަރކިއުލާ ނަންބަރު؛ ވަރަށް ފަހުން ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްފިން އެ ވާހަކަ. ސަރކިއުލާ
ނަންބަރު 7 /2011 މާލިއް ޔަތާ ބެހޭ ގާނޫނު، ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރި ކަމުގައި އޭތި އު ވައިލީ ،ސަރކިއުލާއެއް ނެރެފައި
އިހަށް ދާދި ފަހުން އުވައިލީ. އުވައިލައްވާފައި ޓުއަރިޒަމް މިނިސްޓްރީއާއި އެކި ތަންތާ ތިބި ރިސޯޓުތަކުގެ ބޮޑެތި
އޯނަރުން ޓެކްސް ދައްކަންޖެހިފައި ތިއްބެވި ހުރިހާ އެންމެންނަށް ކޮންޓްރެކްޓް ބާތިލުކޮށްގެން އެ މީހުން ދައްކަންޖެހޭ
ފައިސާތައް މީރާއަށް ނުނެގުމަކީ ރެވެނިއު ކަލެކްޓްކުރުންތޯ؟ އެއީތޯއޭ ރެވެނިއު ކަލެކްޓުކުރުން؟ އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ ، އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ. އެބައޮތް ދެއްތޯ ތި ބޭފުޅުންގެ ސަރކިއުލާ؟ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ
ސަރކިއުލާ އަކުން އުވާލިކަން ދެނަހުރިންތޯ ވަރަށް ފަހުން؟ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަން ސަރކިއުލާ ނަންބަރު. ނެތިއްޔާ
އަރުވަފާނަން ތި ބޭފުޅުންނަށް. އެންމެ ފަހުން އުވާލި ސަރކި އުލާގައި މި އޮންނަނީ، 21 އެ ޕްރީލު 2019 ގައި ބާރަށް
ވިދާޅުވޭ. ކިޔަ އިދެންތޯ އަޅުގަނޑު. އެ ސަރކި އުލާ އުވައި ލީމާ ދައުލަތަށް މިހާތަނަށް އެތައް ބައިވަރު ފައިސާ
ދައްކަންޖެހޭ މީހުންގެ ފައިސާ އެބަހުރި ރިސޯޓު އޯނަރުންގެ. އެންމެ އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވަނީ، ކަންމަތީ ފިހާރައިން،
މި ތަންތާނގައި ތިބި ދެރަ ނިކަމެތިންނަށް ޓެކްސް ޓްރައިބިއުނަލުން ޙައްޤު ނުލިބޭތީ. އަޅުގަނޑު ކުޑަކޮށް ދިގު ވެސް
ވެދާނެ. ޙައްޤު ނުލިބޭތީ. ޓްރައިބިއުނަލް، ޓެކްސް ޓްރައިބިއުނަލާ ބެހޭ އެއްވެސް ވާހަކައެއް ނެތް. އެޕީލްކުރުމުގައި؛
ހަމައެކަނި ރަނގަޅު އެ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާނަން. 30% އަށް އޭތި ރެޑިއުސްކޮށްފައި އޮތީ. ރެވެނިއު
ކަލެކްޓުކުރުން މި އޮތީ މީރާއަށް. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން ރެވެނިއު ކަލެކްޓުކުރަން ތިބޭ ބަޔަކު
ސިޔާސީނުވެއްޖެއްޔާ އެ ކަލެކްޓުކުރެވޭނީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްޗަށް ނުފޫޒު ފޯރުވަނީ ރިސޯޓުތަކުގެ ވެރިން.
އެބޭފުޅުންނަށް ތި ބޭފުޅުން ކޮންޓްރެކްޓުތައް އެމެންޑު ވެސް ކޮށްދީފި. އެކަމަކު ނިކަމެތި ރައްޔިތަކަށް ނުކޮށްދޭ.
އެހެންވީމާ، ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑު ތި ފަލްސަފާގެ މައްޗަށް މީތި ބަދަލުކުރާނީ؟ މީރާގެ ތަޅުދަނޑި، އިކޮނޮމިކް
މިނިސްޓްރީގައި ބޭއްވީމަ ވާ ގޮތަކީ ކޮންމެ ދުވަހަކު ހުޅުވެނީ. ހުޅުވައިގެން ތިޖޫރީ ހުޅުވެނީ. މިއީ ކަމުދާ ގޮތެއް
19

ނޫން. މިއީ ރައްޔިތުންގެ މާލިއްޔަތު މިއީ. ނޫން، ނޫން ، ނޫން. އަޅުގަނޑު ބުނަންޖެހޭ އެއްޗެއް ބުނާނަން.
އަޅުގަނޑަކީ ސަރުކާރު މީހެއް ނޫން. އަޅުގަނޑަކީ ރައްޔިތުން ފޮނުވާފައި ހުރި މީހެއް އިނގޭތޯ. ރައްޔިތުން ފޮނުވާފަ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ކޮންވިންސްކޮށްދެވޭ ވަރަށް މި ޖަސްޓިފައިކޮށްދެއްވާށޭ ތި ބޭފުޅުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ސުވާލުކުރުމުގައި ނެތް އެއްވެސް ހުރަހެއް. ހަމަ ދެ މިނެޓަށް
ފެތޭ ގޮތަށް ފުރުޞަތުގައި ސުވާލުކުރައްވަންވީ. އެހެންވީމާ، މިގޮތުން ފުރަތަމަ ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބެއް ދެއްވުމަށް
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޯ ފިނޭންސް އިސްމާޢީލް ޢަލީމަނި ކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޭގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވީ ކޮމެންޓެއް ކަންނޭނގެ. ދެން އަޅުގަނޑު ރިކުއެސްޓުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ލީގަލް ކައުންސެލަށް. އޭގެކުރިން މިތާ އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީން ފާހަގަކުރެއްވި އެއް އިޝޫއަކީ ، ޓެކްސް ނިޒާމެއްގައި
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް މިއީ އާމްދަނީގެ ކްރެޑިބިލިޓީ ސަރުކާރަށް ޕްރެޑިކްޓަބަލް ގޮތަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު
ދިމާވެފައި ހުރީ ޗެކް އެންޑް ބެލެންސްތައް ވީކު ވެގެން އެ އް ބައި ދަތިތައް ކުރިމަތިވެފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެ
ބޯޑުގެ ރޯލު ފުލީ ފަންކްޝަން ނުކުރާތީ، އެއީ އެއް ރެޝަނަލް މިއީ ތިބި މެނޭޖުމަންޓު އެކައުންޓަބަލްކުރު ވުން. ދެން
މީގެއިތުރަށް އަޅުގަނޑު ރިކުއެސްޓުކޮށްލާނަން ލީގަލް ކައުންސެލް ދެންމެ ތި ވިދާޅުވި އިޝޫގައި...
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ލީގަލް ކައުންސެލް މަރިޔަމް ޝަވާދީ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރައްވައިފި ގާނޫނުގެ ސްޕިރިޓު ގެއްލިދާނެ ކަމަށް އިންޑިޕެންޑެންސް މާ ބޮޑަށް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑުމެން އެސެސްމަންޓެއް ހަދާލަންޖެހޭނީ.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ އިނގޭތޯ ސަރކި އުލާ. އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސް ؛ އާދެ! މިހާރު އޭގައި
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އޭގެ އެންމެ ބޮޑު ކަމަކަށް ވެފައި އޮތީ ، މިހާރު ރިސޯޓުތަކާއި ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ ހުއްޓިފައި ހުރީ
ކީއްވެގެންތޯ ބަލާއިރު ހުރޭ، މީރާއަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއާއި ޓެކްސް ކްލިއަރެންސް ނުލިބިގެން ހުއްދަތައް
ނުދެވުމާއި، މިކަހަލަ މައްސަލަތަކެއް އެބަހުރި އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ޑައިރެކްޓްލީ މިދެންނެވިހެން ސަރކިއުލާ
ކަންތައްތަކަކު އެހެނެއް އިންވޯލްވެއް ނުވަން. އެކަމަކު މިއީ ދިމާވި އެންމެ ބޮޑު ދަތިތަކަކަށް ވެފައި އޮތީ އިނ ގޭތޯ.
20

މީރާއާ ހެދި ހުއްޓިފައި ހުންނަނީ. މީރާއަށް ދައްކަން ހުރި ފައިސާތަކެއް ނުދެއްކުމާއި އެކީގައި ރިސޯޓުގެ މަސައްކަތާއި
ޕްރޮޖެކްޓުތަކާ އެއްޗެހި ބައެއް ކުރިއަށްނުގޮސް ހުރި ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ . ދެން އެއީ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އޭގެ އެންމެބޮޑު މަޤްޞަދަކަށްވީ އިނގޭތޯ. ތި ވިދާޅުވީ ކަންމަތީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ރަނގަޅު، ސުވާލުކުރައްވާ ވަގުތު ސުވާލުކުރައްވާފައި، އެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދެއްވީމާ އިތުރު
ސުވާލެއް، ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އެއާ ގުޅިގެން ދެން ލިބޭ ފުރުޞަތެއްގައި އެ ވާހަކަ ދައްކަވަން.
އެހެންނޫނީ މީޓިންގައި ދުވަހަކު ވެސް ނިމުމެއް ނާންނާނެ އިނގޭތޯ. މިހާރު މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އެ ކުރެއްވި ސުވާލާ ގުޅިގެން އިތުރު އެއްވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން އޮވެއްޖެއްޔާ އަދިވެސް
ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ ތި ދެންނެވިހެން ރިސޯޓު އޯނަރެއް ނުވަތަ ކަންމަތީ ފިހާރައެއް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހުރިހާ
އެންމެންނަށް ވެސް އެއް އުސޫލެއްހެން އޮތީ އިނގޭތޯ. ވަކި ކަންމަތީ ފިހާރައަކަށް ވެސް ހަމަ ނުވެ؛ ނޫން، މި
ބިލަކު ނޫން އިނގޭތޯ. އެ ސަރކިއުލާއިން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ދެވަނަ އިތުރު ސުވާލުތައް ހުރި ކަމަށް ވަންޏާ އިނގޭތޯ. ދެން އެމް.އީ.ޑީން އެއްވެސް އެއްޗެއް
މި ސުވާލާ ގުޅިގެން ވިދާޅުވާން އޮތް ކަމަށް ވަންޏާމުން ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން އަދި.
ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވީ ތި ވިދާޅުވާ ސަރކިއުލާ އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން
ވެއްޖެ އްޔާ އެއީ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ދެންމެ ހަމަ ވިދާޅުވި ގޮތަށް ކަންމަތީ ފިހާރަތައް ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް
އިނގޭތޯ. އެއްވެސް ސަބަބަކާ ހުރެ ދައުލަތަށް ޓެކުހެއް ނޫނީ އެއްވެސް ފައިސާއެއް ދައްކަންޖެހި، އެ ފައިސާ
ނުދެއްކީމަ މި ވާ ގޮތަކީ، މީގެކުރިން ވެއްޖެއްޔާ މިސާލަކަ ށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިސްޓްރީއަށް؛ ކުރީގައި ވެ އްޖެއްޔާ
އެބަ ނަގަންޖެހޭ އިމްޕޯޓު ލައިސަންސް ދެއްތޯ ކުރީގައި. ދެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދަށް ބަދަލެއް ގެނައުމާ
އެކީގައި ލައިސަންސް ނަގާ ކަށްނުޖެހޭ. އެކަމަކު މިސާލަކަށް ބައެއް ކަހަލަ ޚިދުމަތްތަކަށް އެދޭއިރުގައި ސަރުކާރުގެ
21

އިދާރާއަކުން އެބަ ލާޒިމުކުރޭ އިންލެންޑު ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީ އަށް އެއްވެސް ޓެކްސެއް ދައްކަންޖެހި ނުދައްކާ އޮތްތޯ
ބަލަން އިނގޭތޯ. އެގޮތަށް ދައްކަންޖެހި، ނުދެއްކި ހުރި ޓެކްސްތައް ނުދައްކާ ފަރާތްތަކަށް އިތުރަށް އެއްވެސް
ކުރިއަށްދެވޭނެ ޖާގައެއް ނެތް އިނގޭތޯ މީގެކުރިން ވެއްޖެއްޔާ. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ، ދައުލަތަށް
ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއް އޮތީމާ އެ މީހާ މި ވަގުތު ހުރީ ސޯލްވަންޓު ނޫނީ އޭނަގެ ކޭޝް ފްލޯގައި ސްޓްރެންތެއް
ނެތް ވަގުތުން ވަގުތަށް އެ ފައިސާ ސަރުކާރަށް މިހާރުން މިހާރަށް ދައްކާކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އޭނަ ކުރީގައި
ކޮށްފައި ހުރި އިންވެސްޓުމަންޓުތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މުސްތަޤުބަލުގައި އޭނައަށް އެ ފައިސާ ދެއްކުމުގެ ޖާގަ
ފަހިކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުން ތި ވިދާޅުވި ސަރކިއުލާ އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން ނެރުނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ކުރުކޮށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ، ކަންމަތީ ފިހާރައެއް ވިޔަސް އެ ވިޔަފާރިއެއް ކަމަށް ވަންޏާ، ނޫނީ ސަރުކާރުގެ
އިދާރާއަކުން ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތެއް ފޯރުކޮށްނުދީގެން އުޅެނީ މިދެންނެވި ކަހަލަ ފައިސާއެއް ދައްކަންޖެހި، ނުދައްކަވާ
އޮތް ހާލަތެއް ކަމަށް ވަންޏާ، އެއަށް ފަސޭހަގޮތެއް ހަދައިދިނުމުގެ ގޮތުން. އެއްވެސް ހާލަތެއްގައި ދައްކަންޖެހޭ
އެއްޗެއް އެއީ ދައްކަންނުޖެހޭ އެއްޗެއް ގޮތަށް ކަނޑައެޅުމުގެ ނިޔަތަކު ނޫން ތި ވިދާޅުވި ސަރކި އުލާ އިޝޫކުރީކީ
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަން ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ވިސާމް. ދެން އަ ޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤަ އްރިރު. ދެން މިތަނުގައި ބައެއް ބޭފުޅުންނާ ޚިލާފަށް، ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ
އިޞްލާޙުތަކެއް މީގައި މި އޮތީ އިނގޭތޯ. ޓެކްސް ނެގުމާ ބެހޭ އިދާރީ ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް؛ ވެދާނެ
އަޅުގަނޑު މާ ބޮޑަށް ރައްޔިތުންނާ ގާތުން މަސައް ކަތްކުރާތީ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް އެ މަޢުލޫމާތުތައް ލިބެނީ.
ޙަޤީޤަތުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން މި ތަނުގައި ކަންބޮޑުވުން މި ފާޅުކުރައްވަނީ، މުސްތަޤިއް ލުކަން، މިނިވަންކަމާ ބެހޭ
ގޮތުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ 5 އަހަރު ހަމަ މީރާ މިގޮތަށް އޮވެ، ބައެއް ވޯޓުތަކާއި ބައެއް ކަންކަން ކުރުމުގައި
ހަމަ އެކައުންޓުތައް ފްރީޒުވަމުން އައި ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު. އެ ބުނާ މުސްތަޤިއްލުކަމެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުއެ އް ފެނުނު. ދެން އަޅުގަނޑަށް މި އިޞްލާޙަށް ތާއީދުކުރެވޭ އެންމެ މައިގަނޑު ބޮޑު
ސަބަބުތަކަކީ، ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ހުރަސްތަކެއް މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި މީރާގެ
ފަރާތުން ވެސް ކުރިމަތިވި. ދެން އާއްމުކޮށް އަދި ސިޔާސީ ބޭބޭފުޅުން އިންތިޚާބުތަކުގައި ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކުރީމަ
މިކަން ވަރަށްބޮޑަށް ސާފުވެގެ ންދާނެ. އަޅުގަނޑު ހިތުން މި ބަދަލުތައް އައުމުގެ މަ އިގަނޑު މަޤްޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި
22

އެބައޮވޭ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ތަސައްލީއެއް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި. ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް
ޙައްލެއް ހޯދަން. ޙައްލެއް މިހާރު މި އޮތް ގޮތުން ހޯދޭ ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ވެސް ނުފެނޭ. މީރާ މިހާރު
އެކުލަވައިލެވިފައި އޮތް ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ޙައްލެއް ހޯދޭ ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ގައިމު ވެސް
ނުވެއްފެނޭ. އެކަމަކު މި ބަދަލުތައް އައުމާ އެއްކޮށް، ރައްޔިތުންގެ ބޭނުންވާ ކަންކަން، ރައްޔިތުން ގެ ހުރި
ކަންބޮޑުވުންތައް، އެ މައްސަލަތަކަށް ސަރުކާރުގެ؛ އޭރަކު އޮންނަ ސަރުކާރެއްގެ ވިސްނުން ވެސް އޭގެތެރެއަށް
ވަދެގެން ޙައްލުތައް ހޯދޭ ތަން މިހާރުގެ މި ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑަށް ، މި ބިލުގައި އަޅުގަނޑަށް އެބަ ފެނޭ. ހަމަ
އެއާއިއެކު ވަރަށް މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް މިހާރު ހިނގަމުންދާ ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި އުނިވެފައި އޮތް ތަން
އަޅުގަނ ޑުމެންނަށް ފެނޭ. އެއާ އެއްކޮށް މިއަށް އެޑްކުރެވިގެން އެބައާދޭ އެކަންކަން. އެ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު ހޯދޭނެ
ގޮތްތައް. ޖުމލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ މި އިޞްލާޙަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދު. މި އިޞްލާޙުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
ތާއީދުކުރެވޭ. ދެން އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންގެ ކިބައިން ޔަޤީންކަމެއް ބޭނުންވަނީ، މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި އެބަހުރި ހަމަ
ދަތިތައް ކުރިމަތިވެފައި ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް އަދި ޚާއްޞަކޮށް. ތި ބޭފުޅުން ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާހިތްވަނީ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކާ އެކުގައި، އެ އަޑުއެހުމަށްފަހުގައި އެކުލަވަ އިލެވިފައި އޮތް
އިޞްލާޙުތަކެއް ކަމަށް. ކިހާވަރެއްގެ ޔަޤީންކަމެއްތޯ ތި ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވޭނީ މި
ބިލު، މި އިޞްލާޙުތައް ގާނޫނަކަށް ވެގެން ތަސްދީގު ކުރެވިގެން ދިޔައިމާ ރައްޔިތުންގެ މި މައްސަލަތަކަށް
ތަސައްލީއެއް ލިބޭނެކަމުގެ ކިހާ ފޮނި އުއްމީދެއް ދެވިދާނެތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އެއްޗެއް، ތި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އެއްޗެއް ވިދާޅުވީމަ އަޅުގަނޑު އެމް.އީ.ޑީ އަށް
ފުރުޞަތުއަރުވާނަން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިހާރު ތި ވިދާޅުވާ ޓެކްސް ދެއްކުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތަކާއި އަދި ޚާއްޞަކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވާ ދަތިތަކަށް
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ވަރަށް އުއްމީދު އެބައޮތް އިނގޭތޯ މީގެން ވަރަށް ބޮޑެތި ނަތީޖާ ނިކުންނާނެ ކަމަށް. އަދި
ޚާއްޞަކޮށް ޓެކްސް އެޕީލަށް ދިޔުމުގެ ކަންތައް ފަސޭހަވުމާއި ، އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިއާއެކީގައި މިއީ ހަމައެކަނި މީގެ
ފެށުން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޖެންޑާގައި އެބައޮތް ، އިންކަމް ޓެކްސް. ތި ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ،
އިންކަމް ޓެކްސްގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ކުދި މެދު ފަންތީގެ މީހުންނަށް މިހާރަށްވުރެ، މިހާރު ބީ.ޕީ.ޓީގައި
ހުންނަ ލުއިތަކަށްވުރެ ވެސް ރަނގަޅު ފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް ، ޓެކްސް ނަގާލެއް މަދުކުރުމެއް ނޫން. ހަމަ ފަސޭހައިން
23

އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން ކަންތައް ތައް ކުރެވޭނެ ގޮތް އަދި ޚާއްޞަކޮށް ޖީ.އެސް.ޓީ އަޅުގަނޑުމެން އެވެސް އެބަ ބަލަން
އޭގައި ހުރި، މެދު، ކުދި މީސްމީހުންނަށް ދިމާވާ ދަތިތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޖީ.އެސް.ޓީ އަށް ވެސް އެމެންޑްމަންޓު
ގެންނެވުމަށް އިނގޭތޯ. ދެން އަދި އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އެންމެ ބޮޑަށް ދިމާވާ ދަތިތަކަކީ
މީރާ ޒިންމާދާރުކުރެވިގެން ޙައްލުކުރެވޭނީ. އެއީ އެ މީހުންގެ ޢަމަލު ނުވަތަ އެ ތަނެއްގައި ހުންނަ މީހެއްގެ ނުވަތަ އެ
ތަން ހިންގާ ފަރާތެއްގެ ޢަމަލުތަކާ އެއްޗެހި ޒިންމާދާރުކުރުވިގެންނޭ އެންމެ ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހަކުރަން. އާދެ،
އެހެންވީމާ، އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ދައުރެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އެމް.އީ.ޑީ.
ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ތެދުފުޅެއް؛ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އޮންނަ އޮނިގަނޑެއްގެ
ދަށުން މިނިވަން މުއައްސަސާތައް ޖަވާބުދާރީކުރުވުމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޤްތިޞާދަށް ވެސް އަދި ހަމަ
އެއާ އެކީ ގައި ސަރުކާރު ގެ ހިންގުމުގެ ބަޔަށް ވެސް އެދެވޭ ނަތީޖާ އަދި ފައިދާކުރާނެ އިނގޭތޯ. ދެން މިހާރު މި
ހުށަހަޅާފައި ހުރި އިޞްލާޙުތަކަކީ، ހަމަ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ވެސް ވިދާޅުވި ގޮތަށް މިއީ އަދި ފެށުމެއް
އިނގޭތޯ. މުޅި ނިޒާމުގައި އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ތި ބޭފުޅުން ވެސް އަޑުއައްސަވާފައި ހުރި މައްސަލަތަކަށް
ބަލާއިރުގައި، އެތައް ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް އެބަހުރި އިދާރީ ގޮތުން ކަންކަން ކުރާ އުސޫލުގެ ނަތީޖާއެއް ގެ ގޮތުން
ވިޔަފާރިތަކަށް ކުރިމަތިވާ އެކި ދަތިތައް، އެކި ތަކުލީފުތައް. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ،
އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއް މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އިންލެންޑު ރެވެނި އު އޮތޯރިޓީއާއި އަދި ހަމަ
އެއާ އެކީގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއި އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީއާ ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިގެން މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަށްވުރެ ފަހި މާޙައުލެއް ވިޔަފާރި ތަކަށް ދައްކުވައިދެވޭނީ. އަދި ފަހި މާޙައުލެއްގައި
ވިޔަފާރިކުރަން ފުރުޞަތު ދެވޭނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މި އިޞްލާޙުތަކުން
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ ފުރުޞަތޭ މި ހުޅުވިގެންދަނީ. އަދި ހަމަ އެއާ އެކީގައި ކުރިއަށް އޮތް
ތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދެން ހުރި ގާނޫނުތަކަށް ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙުގެ ނަތީޖާއެއް ގެ ގޮތުން ވިޔަފާރިތަކަށް ވީހާވެސް
ބޮޑެތި ފައިދާތަކެއް ކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
24

ޝުކުރިއްޔާ ވިސާމް. އިސްމާޢީލް އިތުރު ފޮލޯއަޕެއް؟ ސާފު ދެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް އެދިލީ ވެސް ހަމަ އިސްތިޢުނާފުކުރުމުގެ މަރުޙަލާއަށް ކުރިން
ދައްކަންޖެހޭ 30% ތި ބޭފުޅުންނަށް އުނދަގުލަކަށް ނޫނީ ކަންބޮޑުވުމަކަށް ވެދާނެތޯއޭ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލު
އިޞްލާޙުކޮށްގެން މަޖިލީހަށް އަނބުރާ ފޮނުވާއިރު، ވިޔަފާރީގެ ގިންތިތަކުން މީގެ ޕަސަންޓޭޖު ކަނޑައަޅައިފިއްޔާ؟
ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް އަދި މިއަށްވުރެ ވެސް ދަށްކޮށް އަދި ބޮޑެތި، މެދު ވިޔަފާރިތަކަށް ބޮޑުކޮށް ފޮނުވައިފިއްޔާ ތި
ބޭފުޅުންނަށް އެކަމުގައި އުނދަގުލެއް ހުރެދާނެތޯއޭ؟ އަނެއް ސުވާލަކީ ، މިހާރު ބަދަލުކުރާ ގޮތުން ބައެއް ބޭފުޅުންގެ
ކަންބޮޑުވުންތައް އެހެރަ ގޮތަށް މިނިވަންކަން ހަމަ ގެއްލިދާނެ ކަމަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް ކުޑަވެސް ޝައްކެ އް އެބައޮތްތޯ؟
އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ތާއީދުކުރެވޭ. އަބަދު މަޖިލިސް ވެސް ނޯވެދާނެ މިގޮތަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ. އަދި
ސަރުކާރަކީ ވެސް މިހާރު މި އޮތް ކަހަލަ އިޚްލާޞްތެރި ސަރުކާރަކަށް ނުވެދާނެ. ވޭތުވި ތާނގައި އަޅުގަނޑަށް
ފެނުނު. އެހެންވެއްޖެއްޔާ މި ގެންނަ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. ދެން އެކަމަކު މި ޕަސަންޓޭޖު ގިންތިތަކަށް
ބަހައިލައިފިއްޔާ ތި ބޭފުޅުންނަށް އެކަމުގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރެދާނެތޯއޭ، އަޅުގަނޑުމެން މިކޮޅުން، މި ކޮމިޓީން
ބަދަލެއް ގެނެއްސި އްޔާ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ޕަސަންޓޭޖެއް ގޮތަށް އޮތީމަ އޭގެ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަކީ، ބޮޑަށް ދައްކަން އޮންނަ މީހާއަށް ބޮޑުވާނެ އޭގައި
ދައްކަން އޮންނަ އަދަދަކުން. ދެން މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން ފެއަރނަސް އިނގޭތޯ. އެއީ ބޮޑުވެގެނޭ ކިޔާފައި ވަކި
އުސޫލުތަކެއް ކަނޑަ އަޅާފައި، ކުޑަވެގެނޭ ކިޔާފައި؛ ފެއަރނަސްއަށް ދެން ވަރަށް ބަލަން. ދެން މި ފެއަރނަސް
އުސޫލު؛ އެހެންވީމާ، މިދެންނެވިހެން، ފެއަރނަސް އުސޫލުން ގިނަ ފަރާތްތަކަށް، އެންމެންނަށް ހަމަހަމަ އުސޫލެއް،
ފެއަރ ގޮތަކަށް ތި ބަދަލު ކުރައް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މައްސަލައެއް ނެތް. ގިންތިތަކަށް ހަދައިގެންނެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ދައްޗެއް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަމާ ދޭތެރޭގައި މަޝްވަރާ ވެސް ކުރިން. އެކަމަކު
މިދެންނެވިހެން މިހާރު މިސާލެއް ދަންނަވައިފާނަން. ޓެކްސް އެސެސްމަންޓެއް ހަދައިގެން ޗާޖުކުރީ ހަމަ އެތައް
25

މިލިއަނަކުން އިނގޭތޯ. އެ މީހާ، އަނެއްކާ އޭނައަށް ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ތަކުލީފަކަށް ވާނެ އޭގެ % 30 ދެއްކުން
ވެސް އިނގޭތޯ. ބައެއް ފަހަރު ހަމަ ކޭޝްފްލޯ އިޝޫޒް ވެސް ދިމާވޭ. އެހެންވީމާ، އެންމެންނަށް ހަމަ ހަމަކޮށް އޮތުން
އެއީ އެއް ގޮތަކުން ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް. ދެން އެކަމަކު އެކި ފަރާތްތަކަށް ތި ވިދާޅުވާހެން، ގިންތިތަކަ ކަށް
ބަހައިގެން އޭތި ފެއަރ ސިސްޓަމަކަށް ހެދިދާނެތޯ؟ މިހާރު އިކޮނޮމިކް ސިސްޓަމުގައި މި ކިޔަނީ، މުއްސަނދިންނަށޭ
މި އޮންނަނީ ބާރު ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަން ވެސް ލާރި ހުންނާތީވެ. އެހެންވީމާ، ފެއަ ރއެއް ނޫނޭ އިކޮނޮމިކް
ސިސްޓަމެއް. އެހެންވީމާ ، އިކޮ ނޮމިކް ސިސްޓަމެއް ފެއަރކު ރަން އަނެއްކޮޅަށް ވެސް ހަމަ ގެންނަންޖެހިދާނެ ކަމެއް
އެގޮތަށް. އެހެންވީމާ ، ގިންތިތަކަށް ހަދައިގެން އެއީކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައްޗަކަށް އަނެއްހެނެއް ނުވާނެ އިނގޭތޯ .
ދެން އަދި އެއް ސުވާލު އޮތް ދެއްތޯ މިނިވަންކަމާ ދޭތެރޭގައި. މި ދެންނެވިހެން އެންމެ މިނިވަން ތަން އޮތް އިނގޭތޯ.
އެކަމަކު، ހިނގާނެ ގޮތް އެންމެންނަށް ވެސް އިނގޭ ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިނިވަން؛ ކޮންމެވެސް
ވަރަކަށް ޖަވާބުދާރީކުރުވުންހެން މީގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ. މިނިވަންތޯ ނޫންތޯއަށް ވުރެ ބޮޑަށް ދެން ކުރާ ގޮތާއި،
ޖަވާބުދާރީވުމާއި ، ބެލެންސެއް އޮތުން މީގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ. އެ ހުރިހާ ބާރުތަކެއް ގެ އިންފުލު އެންސް،
ބެލެންސެއް ގެނެވޭނެ ގޮތެއް އޮތުން. ދެން އަބަދު އެންމެ ޕަ ރފެކްޓް އެއްޗެ އް އެއްވެސް ބަޔަކަށް ދުނިޔޭގައި ނެހެދޭ.
ބައެއް ޤަ އުމުތަކު ގައި 200 އަހަރު ވެއްޖެ ޓެކްސް ނިޒާމު ކޮންމެ އަހަރަކު އެމެންޑުކުރަމުންކުރަމުން އަންނަތާ.
އެހެންވީމާ، އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހެނީ އެ އްޗެ އް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެ އް
ޑިޒައިންކޮށްފައި، ޓެސްޓްކޮށްގައި އެ މާޙައުލަކަށް އަނެއްކާވެސް އެ ބަދަލުކުރަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އެ އާދަ ކަންނޭނގެ ދެން އަންނަންޖެހޭނީ މި ކަންތައްތައް އެގޮތަށް އެމެންޑްކުރުމުގެ އާދަޔަކަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އަރުޝަދު. ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް އެރުވުމުގެ ކުރީގައި، އަދި އަޅުގަނޑު ބޭނުން ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިލާމެހިފައި
އޮތް ކަމެއްގެ ވާހަކަ މި ދެކެވެނީ އެމް.އީ.ޑީއާއި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާ. އެހެންވީމާ، އެމް.އީ.ޑީގެ ފަރާތުން
؟
މިކަމުގައި ދެކެވަޑައިގަންނަވަނީ ކިހިނެއްތޯ
ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސް ރިފޯމް ކޮމިޓީގައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަޝްވަރާކުރިން ގިންތިކޮށްގެން ކުރެވިދާނެތޯ.
ދެން އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ވާ ގޮތަކީ، ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައި ހު ންނަ ވިޔަފާރިތަކަކީ އެ ވިޔަފާރީގެ ގިންތި މިސާލަކަށް،
މާލީ އަހަރު ނިމޭ ފަހުން ބަދަލުވުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނަ އެއްޗެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަސްލު މިކަހަލަ
ގާނޫނުތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ މަޤްޞަދުތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަދި މީގެ އެޕްލިކޭޝަނަށް ބަލާއިރު
26

ބައެއް ކަހަލަ ކަންކަމަކީ، ހުރިހާ ގިންތިއެއްގެ ވިޔަފާރިއަށް އެއް ހަމަޔަކަށް ބަހައްޓަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. ހަމަ
އެގޮތަށް ކޮމިޓީ އަށް ގަބޫލުކުރެވުމާ އެކީގައި މިގޮތަށް ހުށަހަޅާފައި އޮތީ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ވިސާމް. އާދެ! 5:40 ގައި އަޅުގަނޑު ނިންމާލަން ހިފަން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް ގެ
ގޮތުގައި ތިނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު އެގޮތަށް މި އެދެނީ ހައްތަހާ ވެސް ކުދި ވިޔަފާރިތައް ސްޓޭބަލްވާން އެބަ ނަގާ
ދުވަސްކޮޅެއް. އެ ދުވަސްކޮޅު ގެ ތެރޭގައި ލިބޭ އާމްދަނީގެ ނިސްބަތުން ވަރަށް އަވަހަށް ޓެކްސް އެބަ ދައްކަންޖެހޭ.
ބައެއް ފަހަރު ލިބޭ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ސަބަބުން އެ އަހަރުގައި އާމްދަނީ ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅުވެލާފައި، ދެން އެހެން ހަމަ
ދަމުންދަމުންގޮސް ހުލިވެގެންދާ ތަން މި ފެންނަނީ. އެކަހަލަ ހާލަތެއްގައި އެއީ އަސްލު ސްޓޭބަލްކޮށް ހިނގާ
ވިޔަފާރިއަކަށް ނުވެދޭ. އެކަމަކު، ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތަކަކީ، އުސޫލެއްގެ ގޮތުން އެތައް އަހަރެއް ވަންދެން ހިނގަހިނގާ
ހުންނަ ވިޔަފާރިއެއް. ބައެއް ފަހަރު މަކަރު ހެދުމާއި ދެން އަންނަ ކަންތައްތަކެއްގެ ތެރެއިން ގޮސް ޓެކްސްއަށް
އަސްލު ބުރޫއަރަ އިގެން މި ދަނީ. އަދި ދިމާވާ ކޮންމެވެސް އެހެން ކަމެއްގަ އި. އެ ކަމަކު ވެސް ހަމަ ނޯމަލްވާން
ފުދޭވަރަކަށް އަވަސްވޭ. އެކަމަކު، ކުދި ވިޔަފާރިތައް އަނެއްކާ ޓެކްސްގައި ތާށިވެގެން ގޮސް އެބަދޭ ހަމަ ހުލިވެގެން
ދެން ނެތިގެން. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޙައްލު ހޯދައިދިނުމަށް ކުރެވިދާނެ ކަމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ،
ހައްތަހާ ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް، ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް މިކަހަލަ ލުޔެއް ދޭން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ، ހައްތަހާ ވެސް ހަމަ މި
ބިލުގައި އެކަހަލަ ކަމެއް ހިމަނައިފިއްޔާ ތި ބޭފުޅުންގެ ކަންބޮޑުވުމެއް އޮވެދާނެތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެއްކަލަ އިތުރަށް ދިރާސާކޮށްލުން މުހިންމު ކަމެއް މި ކަމަކީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް ދިރާސާކޮށްލާފައި އަޅުގަނޑުމެން އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
27

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑު މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަ ތްތެރި މެންބަރަށް ތިންވަނަ ފު ރުޞަތުއަރުވަން.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މުއްސަނދިންނާއި ފަގީރުންނާއި ފަރަގު ކުޑަކުރުމަށް ދެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރަނީ. ދެން މި
ކޮމިޓީގައި މިހާރު ކުރަމުންދާ މަސައްކަތަކީ މި ބިލު ދިރާސާކުރުން. މި ދިރާސާކޮށް އިޞްލާޙުކޮށްފައި މިއަށް
ބަދަލުގެނައުމުގެ މަސަ އްކަތް. ދެން ތި ބޭފުޅުން ފޮނުއްވާފައި އޮތްއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުފެދޭ ސުވާލުތައް
ބޭބޭފުޅުން ކުރަމުން މި ދަނީ. ދެން ތާއީދުކުރުމާއި ތާއީދުނުކުރުން އަދި އެއީ ފަހުގެ ކަމެއް. ފްލޯގައި މިއަށް އަންނާނެ
ބަދަލުތައް. އަޅުގަނޑަށް އުފެދޭ ސުވާލަކީ ، ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ ، މީރާގައި މިހާރު އޮތް މުސްތަޤިއްލުކަން ގެއްލިދާނެތޯ
ނުދާނެތޯ؟ އެ ސުވާލު. ދެވަނަ ސުވާލަކީ ، ކީއްވެގެންތޯ މީރާގައި މައްސަލައެ އް އުޅެންޏާ، އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީއަކަށް
ނެތް ތި ބޭފުޅުންގެ އެއް ވެސް ކަންބޮޑުވުމެއް މިހިސާބަށް އައި ސްފައެއް. ދެން އައިސްފައި އޮތް އިޞްލާޙުގެ ތެރޭގައި
މި އޮންނަނީ މީރާގައި މިހާރު ބޯޑު ގާތްގަނޑަކަށް އުވައިލާފައި، ސެކްރެޓަރި އެޓު ވެސް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ
ތެރެއަށް ލީމަ ޗެ ކް އެންޑް ބެލެންސް ސިސްޓަމަށް މައްސަލަ އެބައާދޭ. ވިދާޅުވި ، މީރާއަކީ މިހާރު މި ސަރަހައްދުގައި
ފާހަގަކުރެވޭ އިން ޑިޕެންޑެންޓް؛ ވަރަށް އަނެއްހެން ދަންނަވާނަމަ، ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ގެނެއްސި މީރާ
ރާއްޖެއަށް. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑަށް ވެސް އިނގޭ މައްސަލަތަކެއް؛ އެކަމަކު، އެންމެ ބޮޑު މައްސަލަ އަކީ މީރާ އަށް
ޓެކްސް ޓްރައިބިއުނަލްގެ މައްސަލައެއް ނެތް މީގައި ފާހަގަކޮށްފަ. ޓްރައިބިއުނަލަށް އެބައޮތް ވަކި ވަރަކަށް % 30 އަށް
ދަށްކޮށްފައިހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެކަމަކު، މީރާގައި ވަކި ބޮޑީއެ އް އޮންނާނެ ޓްރަ އިބިއުނަލް ކިޔާ. އެއީ ކޯޓެއް .
އެ ކޯޓުގައި ތިބި ބޭފުޅުން ނުވެސް އިނގޭ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކަށް. އެ ކޯޓުގައި ތި ބޭފުޅުން މައްސަލަ
ޖައްސައިފިއްޔާ އެޕީލްކުރުމުގެ މަރުޙަލާއާ އެއްކޮށް ރައް ޔި ތުންނަށް ވަރަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެ. އެއެއް ނޫން މި
އޮންނަނީ. މި އޮންނަނީ މީރާ، އިންލެންޑް ރެވެނިއު؛ ރެވެނިއު ކަލެކްޝަންއަށް ބަދަލުގެނެ އްސަ. ރެ ވެނިއު ދައުލަތަށް
ލިބޭ އާމްދަނީ ކަލެކްޓުކުރާނީ މަށޭ ބުނެފައި މި އޮންނަނީ. އެގޮތަކަށް ނޫން އިޞްލާޙު ގެންނަންޖެހޭނީ. މުޅި ޖުމުލަ
ރައްޔިތުންނަށް ތިމަންނައޭ ލާރި ނަގާނީ. އެހެނެއް ނޫން ބުނަންޖެހޭނީކީ. މުޅި މީރާގެ ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭނީ.
އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހިރީ. އެއްވެސް ގޮތަކަށް ؛ އެއީ ދައުލަތުގަ އި، ދިވެހި ރައްޔިތުން ގެ
ފައިސާ. އެހެންވީމާ، އެ ވިސް ނުމުގައިތޯއޭ މީތި މި އޮތީ؟ ސުވާލަކީ ، އެ ވިސްނުމުގައިތޯއޭ މުޅި ނިޒާމު ބަދަލުވަނީ؟
އެކަމަކު، ކީއްވެގެންތޯއޭ ޓްރައިބިއުނަލާ ބެހޭ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް މީގައެއް، ކީއްވެގެންތޯ ޓްރައިބިއުނަލް ގާނޫނަށް؟
އެއީ ވަކި އިންޑިޕެންޑެންޓް ބޮޑީއެއް. އެހެންވީމާ، މީގެ ދަށުން ފަންކްޝަންކުރާ، ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު
28

ނުލިބިގެން އުޅޭ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ، ޓްރައިބިއުނަލުން ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، ޓްރައިބިއުނަލާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު
ބޭނުން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފުރަތަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ކުރެއްވި ސުވާލާ ގުޅިގެން ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތް ހާމަކުރެއްވުމަށްފަހު، އަޅުގަނޑު އެމް.އީ.ޑީއަށް ވެސް ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ޓްރައިބިއުނަލްގެ ވާހަކަ ވަރަށް ބޮޑަށް ނެގިން އިނގޭތޯ. ޓްރައިބިއުނަ ލަށް މަސައްކަތް ގޮސްގެން
ޓްރައިބިއުނަލްގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްނުދާ ބައިވަރު ސަބަބު ތަކެއް ވެސް އެބަހުރި. ދެން އެކަމަކު، ގާނޫނުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެންނާކަށް އިނގޭތޯ ޓްރައިބިއުނަލްގެ މަސައްކަތަކަށް. އެންމެ ބޮޑު
އެއް މައްސަލައަކީ ، ޓްރައިބިއުނަލް މިހާރު މި ދެންނެވިހެން މީރާގެ ދަށުން ހިނގާ ތަނެއް ގޮތަށް ސިފަވެގެން
ގޮސްފައި އޮތުން. ދެން މިހާރުވެސް ގާނޫނުގައި އޮތީ އެހެން އިނގޭތޯ. ގާނޫނުގައި އޮ ތް ގޮތަކަށް ނޫން ދެއްތޯ
ޢަމަލުކުރަމުންދިޔައީ. ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ވެސް އެބަހުރި ޢަމަލުތައް ހިނގަމުންގޮސްފަ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ގޮ ސްފައި
ހުރީ އިނގޭތޯ. ދެން މި ދެންނެވިހެން ދެން އޮތް ކަމަކީ، ޓްރައިބިއުނަލްގެ މަސައްކަ ތް؛ ކެޕޭސިޓީއާއި އެކަހަލަ
ކަންތައްތައް އެބަހުރި ރަނގަޅުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަންތައްތަކަށް ހަމަ މަސައްކަތްކުރަމުން މި ދަނީ. އެހެން
ފަރާތްތަކުގެ އެހީ ވެސް ހޯދަމުން މި ގެންދަނީ. އެކަމަކު، ޓްރައިބިއުނަލްގެ މަސައްކަތަ ކާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
ގާނޫނަށް މި ވަގުތު ބަދަލެއް ގެންނާކަށެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށެއް ނުއެއް ފެނޭ. ދެން އަޅު ގަނޑުމެން އެ ވާހަކަ ވަރަށް
ސާފުކޮށް ދައްކަން ވެސް ދެއްކިން އިނގޭތޯ. ދެން އެމް.އީ.ޑީ ން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.އީ.ޑީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވާ ނަން.
ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅު ގަނޑުމެން އަސްލު މިގޮތަށް މީރާގެ ބޯޑަށް އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާފައި މި އޮތް ސަބަބަކީ، މިއީ ދެމެހެއްޓެނިވި
ގޮތެއްގައި ޓެކްސްގެ ނިޒާމު ހި ންގަން މި ވަގުތަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ އިޞްލާޙެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވިގެން އިނގޭތޯ.
ދެން ޓްރައިބިއުނަލްގަ އި ހަމަ ފިނޭންސުން އެ ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ޓްރައި ބިއުނަލްގެ މައްސަލައިގައި
29

ޓްރައިބިއުނަލް މިހާރު ހިނގަމުންދާ ގޮތް، މައްސަލަތައް ބެލުން، ލަސްވާ ސަބަބު، މި ހުރިހާ ކަމެއް ވަރަށް
ތަފްސީލަށް ދިރާސާކުރިން އިނގޭތޯ. ދިރާސާކުރިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ ، އިންލެންޑް ރެވެނިއު
އޮތޯރިޓީ މިހާރު ސްޓްރަކްޗަރކޮށްފައި އޮތް ގޮތުން ޓްރައި ބިއުނަލްގެ މަސައްކަތްތައް ގުޅިލާމެހިފައި، ސިޔާސަތު
ކަނޑައެޅި ގެންދާ ހިސާބުން، އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ހިންގުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް މި ގެންދާ ގޮތް މާ ބޮޑަށް
ގުޅިލާމެހިލާފައި އޮތީމައޭ މިހާރު މި ދިމާވާ މައްސަލަތައް މި ދިމާވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ އިދާރީ އިންތިޒާމުގެ
ތެރެއިން ދިމާވާ މައްސަލަތަކެކޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ، މި ވަގުތު ގާނޫނަށް އަދި
ކޮންމެހެން މުހި ންމެއް ނޫނޭ އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާކަށް، ޓްރައިބިއުނަލް ވަކިގޮތަކަށް ސްޓްރަކްޗަ ކުރާކަށް މިހާރު އޮތް
ގޮތާ ޚިލާފަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނީ، މި ދެންނެވިހެން މި ހާ ރު ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ،
މީރާގެ ބޯޑުގެ މެންބަރުން ތަމްސީލުކުރެވޭ ގޮތަށް ބަލާއިރު ، އެ މެންބަރުން ވޯޓު ދެވޭ ގޮތަށް ވެސް މިހިރީ
ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ބަދަލުތަކެއް ގެނެއްސަ. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ، އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި އޮތް
ގޮތަށް ބަލާއިރުގައި، ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ޓެކްސޭޝަނަކީ ބޯޑުގެ ސިޔާސަތުތަކަށް ވޯޓުނުދޭ؛ އެހެންނަމަވެސް،
ހާލަތު ބޯޑާ ހިއްސާކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ހުންނަވާ ބޭފުޅެއް ގޮތަށް ބޯޑުގައި ތަމްސީލުކުރެވިގެން މި ދަނީ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، ގަވަނަރސް ސްޓްރަކްޗަރ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންނަ ބަދަލާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ގަބޫލުކުރެވުނީ، ޓްރައިބިއުނަލް ގެ މާއްދާއަށް އިތުރު އިޞްލާ ޙުތަކެއް ހުށައަޅާފައި ނެތްކަމު ގައި ވިޔަސް، ގަވަނަރސް
ސްޓްރަކްޗަރ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންޕްލިމެންޓުކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ހިންގުމަށާއި އަދި އެޕީލް
ޕްރޮސެސްއަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް ގެނެވޭނެ ކަމަށް އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ވިސާމް. ގުޅޭ ސުވާލަކަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން، ދެވަނަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަ ޑައިގެންފައި އޮތް
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވާ ފަ.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ޓެކްސް ފައިންގެ ގޮތުގައި މިހާރު މި އޮންނަ ގޮތުން އެއްވެސް
ލިމިޓެއް ނެތި އެބަދޭ އަރަމުން. އެހެންވީމާ، ގޮސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޓޫ ހަންޑްރެޑް ކޭ، 2 ލައްކަ އާ ހަމައަށް
ކަންނޭނގެ މިހާރު މި އޮންނަނީ. އޭގެ ސަބަބުން ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި އުނދަގޫތަކެއް ދިމާވޭ ފައިން
އެގޮތަށް އެރުމުން. އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ މި ފަހަރު ފޮނުވާފައި މިހިރަ އިޞްލާޙުގައި އެއަށް އެ އްވެ ސް ކަހަލަ
ޙައްލެއް ގެނެވޭ ތަނެއް. އެހެންވީމާ، ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިއަށް ޚާއްޞަކޮށްގެން މިސާލަކަށް 5%، އެ
30

އެމައުންޓެއްގެ % 5 ވެއްޖެއްޔާ 5%. % 10 ވެއްޖެއްޔާ 10%. ކޮންމެވެސް ލިމިޓެއް ހުރުން، ކިހިނެއްތޯ ތި
ބޭފުޅުން އެކަހަލަ ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުއްވަންތޯ؟ ދެން އަނެއް ސުވާލަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރުވެސް ފާހަގަކުރެވޭ
އިންވޮއިސެއް ރެއިސްކުރެވޭ ހިސާބުން އެ ކުންފުންޏަކަށް ނޫނީ އެ ވިޔަފާރިއަކަށް އެ ޕޭމަންޓު ނަޔަސް އިންވޮއިސް
ރެއިސްކުރެވިއްޖެއްޔާ ޓެކްސް ދައްކަން އެބަޖެހޭ އެ ކުންފުންޏަށް އެ އާމްދަނީ ނުވަތްކަމުގައި ވިޔަސް. ބައެއް ފަހަރު
އެ އިންވޮއިސަށް ފައިސާ ނުލިބި އެބަދޭ ވަރަށް ދުވަސް ވެގެން. 5 އަހަރު ވެސް ވެދާނެ. އެކަމަކު ހަމަ އެ ޓަރމުގައި
އެ އޮންނަ ޓެކްސް ޓަރމުގައި އެ އަދަދު ދައްކަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތަކަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް
ރިޢާޔަތްކުރަން ވިސްނަވަންތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ބޮޑެތި، ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޖެންޑާގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރީގައި އުޅޭ
ކަންތައްތައް އިނގޭތޯ ތިއީ. މިހާރު ފައިންއަކީ، ދެން ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް ދައްކަން އޮތް އަދަދެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް
ނަގަމުންދާ އެއްޗެއް. ދެން ފައިން ޕޮލިސީ އެންމެންނާ އެއްގޮތަށް އޮތުން ވެސް މުހިންމު. އަނެއްކާ އެއީ
ތަންފީޒުކުރުމަށް ބާރަކަށް ވެސް ވުން މުހިންމު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭތި ރިވައިސްކުރާއިރު ބަލަމުންދާނެ.
އެކަމަކު މި ވަގުތު އަޅުގަނ ޑުމެންނަށް ފައިންކުރަމުންދާ ގޮތާ އެއް ޗެއްސަށް ބަދަލުނުގެނަ އީ، އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން
ހުރިހާ؛ އިންކަމް ޓެކްސް ބިލު އެބައާދޭ. އެ ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ވިސްނާފައި އަދި ފައިން ޕޮލިސީ މުޅިން
އެކުލަވައިލެވޭނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިއީ މިހާރުން މިހާރަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. ފައިންގެ ބައި
އެބައާދޭ އޭގެ ދަށުން އިނގޭތޯ. ދެން ހަމަ އެއާއެކީގައި އުޅޭނެ ރިފަންޑު ދިނުމުގެ ޕޮލިސީ. އެއީ ވެސް މިހާރު ހަމަ
ޖެހޭ ވަރަށް ބޮޑު މައްސަލައެއް ރިފަންޑުކުރުމާ؛ އެކަމަކު ރިފަންޑުކުރާއިރު ޖެހޭ ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނުމާއި،
މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ހުރީމާ އަޅުގަނޑުމެން މި އަހަރުގެ ފަހުކޮޅުގައި ގެންނަން، އަންނަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި
ހިމަނަން ކަމަށް. ދެން ތި ވިދާޅުވި، އިންވޮއިސްގެ ކަންތަ ކަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޖީ.އެސް.ޓީއާ ވެސް ގުޅިފައި ހުރި
ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން ޖީ.އެސް.ޓީ ގާނޫނު އެމެންޑުކުރާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަ ރަށް ބޮޑަށް މިހާރުވެސް
ފާހަގަކޮށްފައި އޮތް އެއް ކަމަކަށް ވާނެ އިނގޭތޯ. ދެން އިންކަމް ޓެކްސް ބިލުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތި އިޝޫ
ހުންނާނެ ހައިލައިޓުކޮށްފައި ، މިހާރު އެކްރޫވަލްކޮށް މިސާލަކަށް ލާރި ނުލިބިއްޖެއްޔާ ހެދޭނެ ގޮތްތަކާ އެއްޗެހި ވެސް.
އެހެންވީމާ، ތިއީ އަޅު ގަނޑުމެން ހަމަ އެޖެންޑާގައި ހަމަ ވަރަށް ކުރީގައި އުޅޭ ކަންތައްތައް އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
31

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެމް.އީ.ޑީން އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން.
ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ބީ.ޕީ.ޓީ ގާނޫނާއި ޖީ.އެސްޓީ ގާނޫނު އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ހަމަ ޕައިޕްލައިންގައި މުރާޖަ ޢާކޮށްފައި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅަން ހުރި ގާނޫނުތައް. މި ގާނޫނުތަކަށް ހުށަހެޅޭ
އިޞްލާޙުތަކު ގެ ނަތީޖާއެއް ގެ ގޮތުން ތި ވިދާޅުވި މައްސަލަ ތައް ޙައްލުކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ، މިހާރު 4 ވަނަ ފުރުޞަތެއްގެ ގޮތުގައި ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއް ގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް
އަރުވާނަން، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް. ދެ މިނެޓު އިނީ. ވީހާވެސް
ކުރުކޮށް ސުވާލުކުރައްވާފައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ޖަވާބު އަރުވަން ވަގުތުކޮޅެއް އޮންނަ ގޮތަށް ސުވާލުކޮށްދެއްވިއްޔާ ވަރަށް
ރަނގަޅު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ވިދާޅުވި؛ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އިނގޭތޯ. ޓްރައިބިއުނަލުގައި މައްސަލަ އެބަ އުޅޭކަން
ފާހަގަކުރެއްވީ ޓެކްސް ޓްރައިބިއުނަލުގައި. އެކަމަކު މީގައި ނުހިމެނޭ ފޮނުވިއިރަކު. ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ
އުނދަގޫ ވަނީ ޓްރައިބިއުނަލް. ޓްރައިބިއުނަލަކީ ކޯޓެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޯޓެކޭ ކިޔާފައި މުޅި ރަށުގައި
އިޢުލާނުކުރެވިފައިނެތީ. މީރާގައި އިންނާނޭ ފަނޑިޔާރެއް ވެސް، އިޢުލާނުކޮށްފައި ނެތުނީ. އެކަމަކު ޓްރައިބިއުނަލް
އެނގޭނެ ރައްޔިތުންނަށް. އެކަމަކު ކޯޓަކަށް ނުއެއް ވަދެވޭ. އެކަމެ އް ނެތް ފާހަގަކޮށްފަ. ދެން ކީއްވެގެންތޯއޭ
އަޅުގަނޑުމެން، ތި ބޭފުޅުން ގަބޫލުތޯއޭ އިޞްލާޙުކުރެވިގެންދާއިރު ގައި އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމަށް؟ މިހާރު
ޓްރައިބިއުނަލު ގައި ތިބި ފަނ ޑިޔާރުންތައް ، އެބަތިބި ފަނޑިޔާރުން. ރައްޔިތަކަށް ނޭނގޭ ކޮންބައެއް ކަމެއް ވެސް.
އިންސާފު ވެސް ނުލިބޭ. އެ އުވާލަން. އުވަ އިލާފައި ރަނގަޅު މީހުން ލާން. އެއީ ރަނގަޅު ގޮތެއް ކަމަށް ފެނޭތޯއޭ؟
އޭރަށް ރައްޔިތުންނަށް ޙައްޤު ލިބޭނީ. މިހާރު ކަންމަތީ ފިހާރައަކަށް ނުލިބޭ. ޤާސިމަށް އެބަލިބޭ. ޤައުމުގައި ތިބި
32

އެހެން މުއްސަނދިންނަށް އެބަ ލިބޭ ކަނޑައިލާ އިނާޔަތްތައް. ކޮންބޭފުޅެއްތޯ، މަރިޔަމް ވިސާމް ސާފުކޮށްދީފާނަން،
ކޮން ކަންމަތީ ފިހާރައެއްގެ ދަރަންޏެއްތޯ ކަނޑައިލެވުނީ މިހާހިސާބުން މި އައި ބަދަލުން؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
އާދެ، އެންމެ ފަހު ފުރުޞަތުގެ ގޮތުގައި ކުރެއްވި ސުވާލުތަކަށް ފިނޭންސްއިން އަދި އެމް.އީ.ޑީން އެއްޗެއް
ވިދާޅުވެދެއްވިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްގެ ފަރާތުން އަރުޝަދު ޖަމީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަނޑު ދެންނެވިހެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އިނގޭތޯ ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލުގައި ހުރި
ކަންތައްތައް. ދެން މިދެންނެވިހެން މީގައި އެބަހުރި އިނގޭ ތޯ ޑައިރެކްޓްލީ ހަމަ ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލަށް
އަސަރުކުރާނެ ކަންތައްތައް. މިސާލެއް ދަންނަވާނަން. އޮބްޖެކް ޝަނެއް ހެދުމަށްފަހު، ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލަށް
ދެވޭ މުއްދަތާއި، މިހާރު ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދާ ގޮތް؛ އެޕީލް އޮބްޖެކްޓުކުރުމަށްފަހު މީރާއިން އެއަށް
ރެސްޕޮންޑުކުރީމާ މި ލެވެނީ. މީރާއިން ރެސްޕޮންޑުނުކޮށް ބާ އްވަ އި ދިގުދަށްމއިލީމާ އެއްކަލަ އެޕީލަށް ދެވޭ މުއްދަތު
ހަމަވުމުން އެޕީލަކަށް ނުދެވޭ. މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ހަމަ ޑައިރެކްޓްލީ މިއީ ޓެކްސް އެޕީލާ ގުޅުންހުރި ކަންތައް
މީގެތެރޭގައި ހަމަ ރަނގަޅުކޮށް ފައި މިހާރު މިހިރީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެކޭގޮތު ގައި އެންމެ ބޮޑު
އެއް މައްސަލައަކީ ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލަށް މައްސަލަ ދިޔުމުގެ ކަންތައް އިނގޭތޯ . ދެން އެ ތަނަށް ދިޔުން
ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމަކަށް ވެފައި އޮތީ. އޭގައި ހުންނާނެ ބައިވަރު ކަންތައްތައް މީގެތެރޭގައި ރަނގަޅުކޮށްފަ.
އޭގެތެރޭގައި % 30، އަނެއް ކަމަކީ އޮބްޖެކްޝަންސް އެޕީލަ ށް އަންނަ ބަދަލު. އަދި އޭގައި އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލުން
ގޮތެއް ނިންމައިފިއް ޔާ މީރާއި ން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ގޮތް، ދެން އަންނަ އެޕީލަށް ލިޔަސް ވެސް އެކަހަލަ ހުރިހާ
ކަންތައްތަކެއް މީގައި ހުންނާނެ ހަމަ ސީދާ އެޕީލާ ގުޅުންހުރި. ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލާ ގުޅުންހުރި. ދެން
ވިދާޅުވީ ، ޓެ ކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގެ ކަންތައްތައް މިހާރު އޮތް ގޮތް ދެއްތޯ. ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ދަންނަވާކަށް
ނޭނގޭ އެތާ ތިއްބެވި ، މިހާރު ތިއްބެވި ބޭފުޅުން. އަޅުގަނޑު އެސެސްމަންޓެއް ނަހަދަން އެ ބޭފުޅުންގެ ކެޕޭސިޓީއާއި
ކޭޕަބިލިޓީއާ ހުރި ވަރެއް އިނގޭތޯ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ ، މި ވަގުތު އެތާނގައި މަސައްކަތެއް
ނުހިނގާކަން. އަޅުގަނޑަށް ޚަބަރު ލިބޭ ގޮތުގައި ފަސް މައްސަލައެއް ނޫން. އެއަށްވުރެ ވެސް މަދު މައްސަލަ އަހަރަކު
ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލްގައި ނިމެނީ. އެހެންވީމާ، އެތާނގަ އި ކެޕޭސިޓީ އިޝޫ އެބައުޅޭ. އަޅުގަނޑުމެން
އިންސާފު ހޯދައިދޭއިރު ދެން ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތައް ދާނެ ޓެކްސް އެޕީލް ޓްރައިބިއުނަލަށް. ދާއިރު މިހާރަށްވުރެ މާ
ގިނަ މައްސަލަތައް އިތުރުވެ ގެންދާނެ. މި އަހަރު ރާއްޖޭގައި މި ސިޔާސީ މަސްރަޙު ބަދަލުވުމާ އެކީ ގައި ވެސް ޓެކްސް
33

އެޕީލް ޓްރައިބި އުނަލަށް އެތައް ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް މިހާރު ދާންފަށައިފި. އެހެންވީމާ، އެ ތަން ހަރުދަނާކުރުމަކީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ ވަރަށް އެޖެންޑާގެ ކުރީގަ އި އުޅޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ފަރާތްތަކާ ވެސް އެ
ވާހަކަދައް ކަމުން އެ ވާހަކަ ކުރިއަށްގެންދަނީ. ޝުކުރި އްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލުގަ އި އެމް.އީ.ޑީން ދެކެވަޑައި ގަންނަވާ ގޮތް ހާމަކޮށްދެއްވީމަ އެ ހިސާބުން
އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ބަ އްދަލުވު ން ނިންމައިލާނަން އިނގޭތޯ.
ރެޖިސްޓްރާ އޮފް ކޮމްޕެނީޒް މަރިޔަމް ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން އެ އްކަލަ ކުރިން ވިދާޅުވި ، ކުރިން ދެންނެވުނު ސަރކިއުލާގެ ދަށުން
ފުރުޞަތު މި އޮންނަނީ އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް މިވެނި ކަހަލަ މައްސަލައެއް ކުރިމަތިވެގެން ޕޭމަންޓު ޝެޑިއުލަކަށް
ވަންނަން ބޭނުންވާތީ، ސަރުކާރުގެ އިދާރާއަކާ އެ މައްސަލަ އެއް ހިއްސާކޮށްގެން ޕޭމަންޓު ޝެޑިއުލަ ކަށް ވަންނަން.
އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ދެން ޖެހޭނީ މަޢުލޫމާތު ގެދަރކޮށްލަން އިނގޭތޯ. ޑޭޓާ ގެދަރކޮށްލަން ކިތައް ކުންފުނިންތޯ
އެގޮތަށް ހުށަހަޅާފައި އޮތީ. ހުށަހަޅާފައި ހުންނަ ކުންފުނިތަކަށް ދެވޭ ކަހަލަ ނިޒާމެއް މިހާރު މި އޮތީ އިނގޭތޯ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެ ކުރެއްވި ސުވާލުތަކަށް އެމް .އީ.ޑީން އަދި ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީން ވަރަށް ފުރިހަމައަށް މަޢުލޫމާތުތައް ހިއްސާކޮށްދެއްވައިފި، ތި ބޭފުޅުން ތި ކުރައްވާ މަސައްކަތުގެ
އެންމެ ފުނަށް ވަޑައިގެން. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ޓަކައި އަދިވެސް އެއްފަހަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. ދެން
އިރާދަކުރެއް ވިއްޔާ، އަޅުގަނޑު މެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބޭނުންވާ އެހެން ސުވާލުތައް ހުރި ކަމަށް ވަންޏާ
އުއްމީދުކުރަން ތި ބޭފުޅުންގެ ލިޔުއްވުން، ނޫންނަމަ އަދި އިތުރު ބައްދަލުވުމަކަށް ދަންނަވަންޖެހިއްޖެއްޔާ
ދަންނަވައިގެން ނަމަވެސް ލިބޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިއަދު މި ބައްދަލުވުން މިހިސާބުން ނިންމައިލާނަން. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
____
34